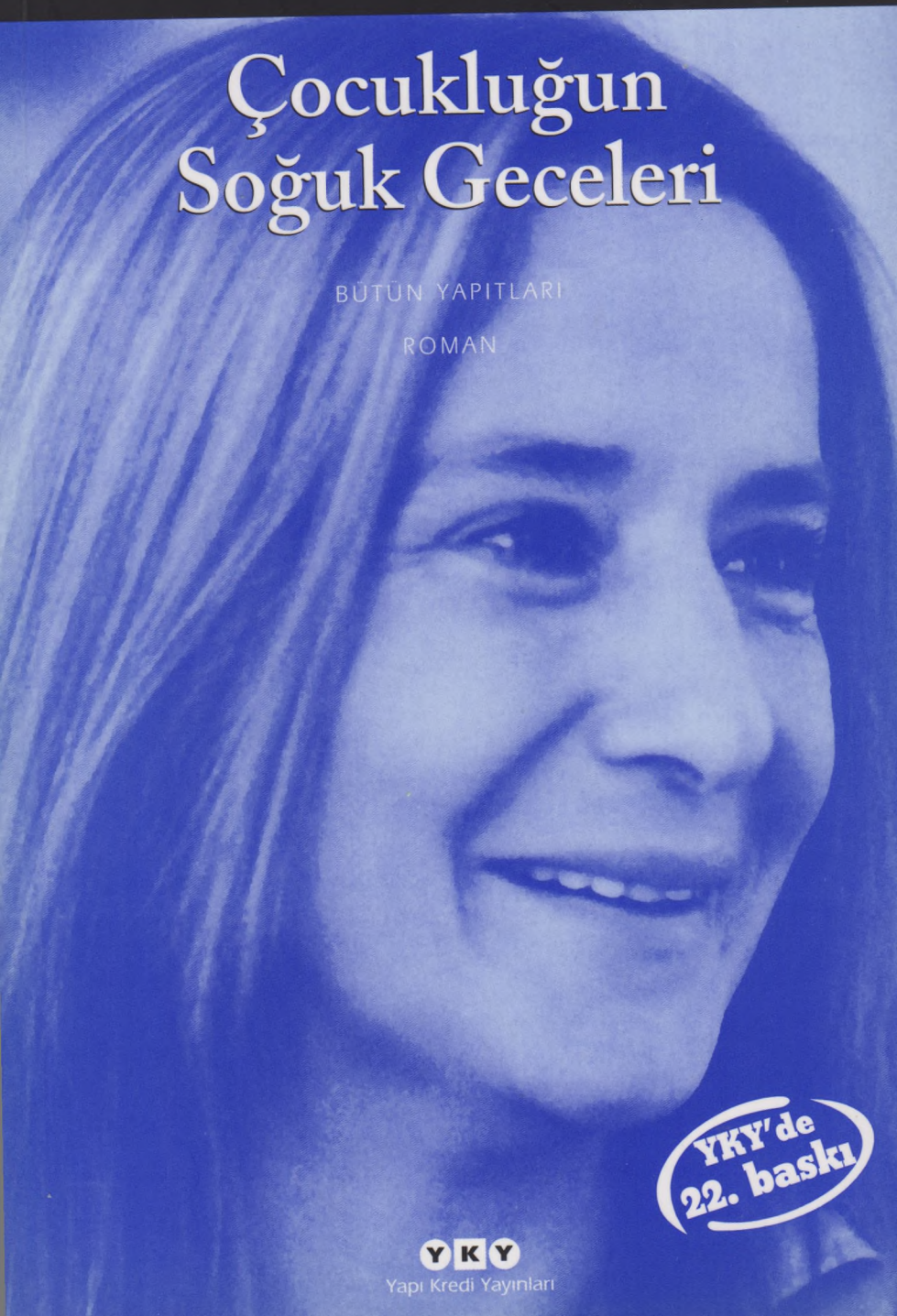
Tezer Özlü

Çocukluğun Soğuk Geceleri

BÜTÜN YAPITLARI

ROMAN

YKY'de 22. baskı

YKY
Yapı Kredi Yayınları

ÇOCUKLUĞUN SOĞUK GECELERİ

Tezer Özlü (1943-1986), yaşarken yayımladığı üç "farklı" kitabıyla edebiyatımızın çok erken yaşta yitirdiği en özgün kalemlerden biri oldu. Avusturya Kız Lisesi'nde okudu. İlk kitabı olan *Eski Bahçe*'yi, (1978) 1963'ten sonra dergilerde yayımlanan öykülerinden oluşturdu. İlk romanı *Çocukluğun Soğuk Geceleri* (1980), kişinin, çocukluğundan başlayarak içine düştüğü yaşamın, kimi zaman fiziksel-kaba, kimi zaman inceltilmiş-dolaylı baskılarıyla karşı karşıya kalışını ve yaşadığı ya da "yaşamasına izin verilmek istenmeyen" farklılığını ve uyumsuzluğunu son derece sarsıcı ve incelikli bir biçimde, "teninde duyarak" işledi.

Özlü, yaşamın anlamını arayan ve bu arayışı hayranlık duyduğu üç yazarın (Svevo, Kafka ve Pavese) izlerini ve izleklerini de sürerek sürdüren ikinci roman/anlatısını ise 1983'te *Auf den Spuren eines Selbstmords* (Bir İntiharın İzinde) adıyla yazmış; yapıt 1983 Marburg Yazın Ödülü'nü kazanmıştı. Bu kitap, daha sonra dilimizde, yazarı tarafından *Yaşamın Ucuna Yolculuk* (1984) adıyla bir anlamda yeniden yaratıldı.

Özlü'nün ölümünün ardından ilk öykü kitabı, daha sonra yazdığı öykülerle bir arada *Eski Bahçe - Eski Sevgi* (1987) adıyla basılmış, kimi günce ve anlatı parçaları ise *Kalanlar* (1990) adlı küçük bir kitapçıkta toplanmıştı. *Leylâ Erbil'e Mektuplar*'dan (1995) sonra Ferit Edgü'ye yazdığı mektuplar da *Her Şeyin Sonundayım* (2010) başlığıyla yayımlandı. *Çocukluğun Soğuk Geceleri* 2011 yılında Fransızcaya çevrildi.

1993'te başladığımız "Bütün Yapıtları" dizisi, Özlü'nün daha önce yayımlanmamış bu senaryosuyla sona eriyor.

Tezer Özlü'nün
YKY'deki kitapları:

Eski Bahçe-Eski Sevgi (*1993*)
Yaşamın Ucuna Yolculuk (*1993*)
Kalanlar (*1995*)
Leyla Erbil'e Mektuplar (*1995*)
Zaman Dışı Yaşam (*1998*)

Tezer Özlü'ye Armağan (haz. Sezer Duru, *1997*)

TEZER ÖZLÜ

Çocukluğun Soğuk Geceleri

Roman

YKY
Yapı Kredi Yayınları

Yapı Kredi Yayınları - 330
Edebiyat - 48

Çocukluğun Soğuk Geceleri / Tezer Özlü

Kapak tasarımı: Nahide Dikel

Baskı: Promat Basım Yayım San. ve Tic. A.Ş.
Sanayi Mahallesi, 1673 Sokak, No: 34 Esenyurt / İstanbul
Sertifika No: 12039

1. baskı: Derinlik Yayınları, 1980
2. baskı: Ada Yayınları, 1986
3. baskı: Ada Yayınları, 1990
YKY'de 1. baskı: İstanbul, Ocak 1994
22. baskı: İstanbul, Ocak 2014
ISBN 978-975-363-260-6

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. 2013
Sertifika No: 12334
Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 142 Odakule İş Merkezi Kat: 3 Beyoğlu 34430 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
http://www.ykykultur.com.tr
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: http://alisveris.yapikredi.com.tr

İÇİNDEKİLER

Ev • 7
Okul ve Okul Yolu • 17
Léo Ferré'nin Konseri • 32
Yeniden Akdeniz • 58

Ev

Bir zamanlar beden eğitimi öğretmenliği yapmış babam, düdüğünü saklamış. Sabahları çizgili, bol pijamasını çıkarmadan düdüğünü öttürüyor:

— Nazlıydın niçin geldin askere? Haydi kalk! Haydi kalk! Borazan gibi bir sesle bağırıyor.

Uyanıp, sabahın ilk ışıklarıyla birlikte kendimi Süm'ün koynunda buluyorum. Babamın bu evle, askerlik arasında ne gibi bir bağlantı kurabileceğini düşünüyorum. Babam ev yaşamında askeri bir düzen istiyor. Bu kesin. Zengin olsa belki de kapıda borazanlar çaldıracak... Babamın kuşağındaki Türk erkekleri ne büyük bir ordu ve askerlik sevgisi besliyorlar...

Şimdi taşrada değiliz. Geniş tahta evler arasındaki meyve bahçeleri sessiz kasabalarda kaldı. Ve sessiz kasabalar da 50'li yıllarda. Eriyen karlar altında açan sarı, mor çiğdemler topladığımız Esentepe'nin yüksek çamları soyut bir çocukluk düşü. İnce bacaklarımla aydınlık yaz günlerinde yokuşu koşuyorum... Serin esintisine doğru dalgaların...

Saraçhanebaşı'nda başlayan bulvar, ortasında çınar ağaçlarının yükseldiği geniş bir yaya yoluyla Edirnekapı'ya dek uzanıyor. Yaya yolunun iki yanında kırmızı ve yeşil vagonlarıyla tramvaylar işliyor. Bulvardaki yapıların alt katlarında tek tük dükkânlar ve bir iki banka var. Yolun hemen hemen ortasında, arnavutkaldırımlı genişçe bir yokuş Çarşamba'ya bağlanıyor. Soldan ikinci sokağın sağa dönen çıkmazında evimiz. Çocukluğunda oynadığı bu yangın mahallelerine yerleşmemiz, anlayamayacağımız bir mutluluk veriyor babama.

Geceleri anneme sokulunca hem soğuktan korunuyorum, hem de yalnızlıktan. Kış sabahları kasabanın dışındaki okula giden yolda, tipiden yüzlerimizi öne eğerek ilerliyoruz. Ellerim soğuktan çatlamış, kanıyor. Yaz aylarında tezeklerin kurutulduğu yokuşlar bembeyaz karla kaplı. Evlerin çatılarından kalın buzlar sarkıyor.

Yangın yerleri üzerine özlediği evini yaptırıyor babam. Temel kazılırken, kum, kireç gelirken, tuğla duvarlar örülürken hep işçilerin başında. Yapı biter biter bitmez arkadaki küçük bahçeye üç çam ağacı diktiriyor.

Kasabanın elektrikleri akşamüstü veriliyor, gece yarısı da kesiliyor. Bahçelerin tahta çitleri boyunca uzanan sokaklarda geç gelen yazla birlikte sessiz bir aydınlık oluyor. Öğleden sonra da horozlar ötüyor. Dağ yamaçlarında sığırlar otluyor. Kimi günler İstanbul'dan Ankara'ya giden kesik burunlu otobüsler saat kulesi önündeki alanda duruyor. Seyahat eden, büyük kentlere gidip gelen bu insanlara özlemle bakıyorum. "Bir gün uzak dünyaları ben de tanıyacağım," diye geçiyor içimden.

Babam yıllar sonra:

— Buldum,

diyor.

— Bu apartmanın adı "Çelebi Apartmanı" olmalı.

Bir mermer levhaya bu adı yazdırıp, giriş kapısının sağına asıyor. Evin önündeki sokağı kalabalık bir ailenin göz göz odalardan oluşan gecekondusu kaplamış. Sokağa diktikleri söğüt iyice büyümüş. Yaz aylarında ağacın altında oturuyorlar. Geceleri şarkı söyleyip, tef çalıyorlar. Onların gürültüsüyle iç içe yaşıyoruz.

Tahta evin alt katında ev sahibesinin yüz yaşını aşmış babası yatakta bembeyaz yatıyor. Yeniden sütdişleri çıkarıyor. Sürekli olarak bir at arabasında köye doğru yol alışını sayıklıyor. Kadın, fırınlı sobadan çıkardığı közde sütlü kahve pişiriyor. Çocuğuz diye bizlere vermiyor. Küçük penceresine beyaz perdeler asmış. Bahçedeki ağaçlarda mürdüm erikleri oluyor. Ev sahibesinin babasının beyaz çarşaftan çıkan ince bacağı, büyük ayağı ve uzamış tırnaklarına korkuyla bakıyorum.

Evde altı kişi oturuyoruz. Ortası iyice çökmüş bir demir karyolayı Süm ile paylaşıyorum. Annemle babamın çeyiz karyo-

lası. Süm, somyanın çukuruna yatar yatmaz uyuyor. Ben de çukura inen yokuşta uykuyu arıyor, Tanrı'nın var olup olmadığını düşünüyorum. Tanrının var olmayacağına inandığım geceye dek, ona hepimiz için uzun uzun yakarıyorum. Artık yakarmama gerek kalmadı. İstediğimi düşünebilirim.

Her gece onun dizinde yatıyorum. Yarın ayrılacağız.

— Seni öpeceğim,

diyor.

— Henüz hiçbir erkekle öpüşmedim ki.

— Sen benim üstdudağımı, ben de senin altdudağını öpeceğim,

diyor.

Dediğini yapıyoruz.

Bizi bıraksalar. Ben onun dizlerine yatsam. İçgüdülerimizle gövdelerimizi tamsak. Birbirimizi sevsek. Doğanın geliştireceği sevgi içinde büyüsek. Ana karnındaki çocuk gibi.

Bunni'nin somyası da bizim odada. Bunni, günde beş kez namaz kılıyor. Arapça dualar okuyor. Dua okurken onu kızdırırsak, sesini iyice yükseltiyor. Geceleri uykusunda da "Allah! Rabbim!" diye bağırıyor. Doksan yıla yaklaşan ya da geçen yaşamında en çok "Allah" sözcüğünü kullanıyor.

Yatakta uykuyu her zaman aradım. Çevredeki tüm sesleri duydum ve ışıkları gördüm. Hastanelerin sessiz gecelerinde bile ilerideki çocuk kliniklerinden gelen çığlıkları işitip, uyuyamadım.

Bunni sabahları erkenden kalkıyor. Sobanın küllerini temizliyor. Odunları yerleştirip, önüne çıraları koyuyor, biraz da gaz döküp sobayı yakıyor. Çıralardan "pat, pat" sesleri çıkıyor. Odanın ağaran günle birlikte grileşen nemli havasına güzel bir aydınlık ve sıcaklık yayılıyor. Artık kalkma zamanı. Oda ısınmamışsa da, sobanın iyice yanına sokulmak, biraz sıcaklık duyduktan sonra, güne başlamak gerekiyor. Buz gibi bir banyoda, daha da soğuk suyla aceleyle yüzlerimizi yıkayıp, sonra hemen sobanın başına koşuyoruz. Kara okul giysilerimiz akşamdan hazır duruyor. Ama gecenin soğuğunu iyice kapmışlar. Onları sobaya yaklaştırıp ısıtıyoruz. Soyunurken tüylerimiz diken diken oluyor. Bunni, büyük bir tepsiyle çay, ayva marmeladı ve kızarmış ekmek getiriyor.

Taşradan İstanbul'a Süm'den bir yıl sonra geliyorum. Süm bana öğrendiği yenilikleri gösteriyor. Kirli bir lavaboya toz döküyor:

— Bak şimdi bu tertemiz olacak,

diyor. Ovuyor.

— Gördün mü?

diye soruyor.

Bir bakkal buzdolabı önünde durakladığımızda:

— Pastörize süt içeceğiz,

diyor.

O ne? diyorum.

— Kaynatılmadan içiliyor. Çok güzel.

O içiyor. Ben sevmiyorum.

Atlas Sineması'na gidiyoruz. Kocaman bir salon. Filmi unutmadım. *Müfettiş*. Sinema çıkışında Süm kestane kebabı satın alıyor. Kent yaşamına alışmış. Koşulları hızlı bir gerçekçilikle benimsiyor. Oysa ben henüz taşra bahçelerinin erik ağaçları altındaki durgunluktayım.

Oda kapımızın arkasındaki askı, her zaman üst üste asılmış giysilerle dolu. Odadaki küçük gömme dolapta (ağabeyim dışında) tüm aile bireylerinin giysileri asılı. Bir askı genişliğinde olmadığı için, bütün askıları yan asmak gerekiyor. (Ağabeyimin odasındaki dolap, bir askının rahatlıkla sığabileceği genişlikte.) Odada halı var. Ama perde rayları iyi çalışmıyor, perde de camı bütünüyle örtmüyor. Babamın taşrada yaptırdığı iki çekmeceli masada çalışıyoruz. Masa lambamız çeşitli yüksekliğe göre ayarlanabiliyor. Çalışma masasının karşısındaki duvara baba öğütlerini asıyor:

Yavrularım:

1. Işık soldan gelmeli. 2. Kitap gözünüzden 30-45 cm uzaklıkta durmalı. 3. Çalışma biter bitmez ışıklar kapatılmalı vb..... Bu vatana hayırlı evlatlar olmanız isteği ile başarılar dilerim. Sevgili ve cefakâr babanız. Ad. Soyadı. İmza.

Bitişik, annemle babamın yatak ve aynı zamanda konuk odası. En yeni halı burada serili. İki kişilik yataktan artan boşluğa dört büyük koltuk alındı. Koltukların renginde güneşlik perde, üzerlerine de tül asıldı. Yeni yapıldıkları için, camları iyice

örtecek genişlikte. Sabah annemlerin yatağı toplanıp bizim odaya yığılıyor, divana bir örtü konuyor.

(Bu evlerin her yanı eşyalarla yığılı. Her şey bir köşeye tıkıştırılmış.)

Babamla annem arasında hiçbir sıcaklık, hiçbir sevgi yok gibi. Annem onu erkek olarak hiç sevmediğini her davranışıyla belli ediyor. Bütün küçük burjuvalar gibi, sorumlulukların zorunluluğu ile bağlılar birbirlerine. Her sabah ve her gece öylesine sevgisiz ki.

Eve gelen konuklar ne az ne de çok. Bunlar çoğunlukla "görev ve vatanlarına düşkün" karı kocalar. Konuklar bu odada ağırlanıyor. Kolonya dökülüyor, şeker tutuluyor, sonra tatlı bisküvi ile çay sunuluyor. Bayramlarda da likör ve çikolata veriliyor. Konuklar geldiğinde en çok babam konuşuyor. Konular hep aynı. Okul. Görev. Başarı. Yönetici ile çekişmeler. Çocukların başarıları. Gene okul. Gene görev.

Ağabeyim rahat. Onun özel odası var. Kitaplığı, giysi dolabı, dilediği zaman yakabileceği gaz sobası var. Ayakkabılarını bana boyatıyor. İlkin çamurlarını iyice temizlememi istiyor. Kitapları odasının duvarlarını kaplıyor. Onları çok titiz kullanıyor. İzinsiz almamızı istemiyor. Gene de o çıkar çıkmaz odasına giriyorum. Her gün geçtiğim için mi, yoksa boşluktaki duyguları yansıttığı için mi, yoksa herkes sözünü ettiği için mi, hep *Sisler Bulvarı*'nı okuyorum. Bekleyen gemiler. Uzak limanların özlemi. Düşlenen, erişilemeyen sevgililer.

Arabulucu filminde çocuk, konuk olduğu aristokrat malikanesinin geniş tahta merdivenlerinden yukarıdaki odasına koşuyor. Yalnız kaldığı an, perdeleri aralıyor. Gökyüzüne bakıyor. Ay bulutlar arasında. İyice belirgin. Dünya ve evren nasıl bir bilmece. Aynı çocuğun baktığı ay gibi. Boşlukta.

Mutfakta bir ıtır, konuk odasında da bir kauçuk evi süslüyor. (Kauçuk ağacını bugün de hiç sevmem. Orta sınıf evlerinin ağır, bunaltıcı havasını, ya da hiçbir işin yürümediği, memurların bütün gazeteleri evirip çevirdiği, duvarlara baktığı büroların sigara dumanlı havasını anımsatır bana.)

Hol taş. Karanlık. Odalar ve mutfak buraya açılıyor. Yemekleri de burada yiyoruz. Babam, fazla elektrik yakılmasın diye

ampüllerin karanlık ile aydınlık arasında ışık verenlerini seçiyor. Kimsenin olmadığı bir yerde ışık yanarsa çok öfkeleniyor.

Holdeki gömme büfenin önünü, babam Atatürk köşesi yapıyor. Burada Atatürk'ün altın yaldızlı bir büstü duruyor. Yanında küçük bir maden çubuğa çekilmiş, ipek kırmızı saten üzerine iğne oyası ile ay yıldızı işlenmiş bir Türk bayrağı yükseliyor. Babam, ara sıra, özellikle ulusal bayram günlerinde hep birlikte İstiklal Marşı'nı söylememizi istiyor. Kimse katılmayınca da, borazan sesiyle marşı sonuna dek söylüyor. Radyoda da İstiklal Marşı çaldığında, hazırol duruyor. Bizim de durmamızı istiyor.

— Evde hazırol durulmaz,

diye direniyoruz.

Harbiye Marşı ve serhat türkülerinden de heyecan duyuyor.

Güneşli günlerde mutfak sabah güneşiyle doluyor. Buradan Fatih Camii görünüyor. Sonraları yığma apartmanlar tüm görüntüyü kapatıyor. Her balkona atılmış eskiler, her pencereden yükselen bağrışmalar, her evde çalan radyoların şarkıları, sessiz hiçbir an bırakmıyor.

Ölüm düşüncesi izliyor beni. Gece gündüz kendimi öldürmeyi düşünüyorum. Bunun belli bir nedeni yok. Yaşansa da olur, yaşanmasa da. Bir kaygı yalnız. Beni, kendimi öldürmeyi denemeye iten bir kaygı.

Karanlık bir gecenin geç vaktinde kalkıyorum. Herkes her geceki uykusunu uyuyor. Ev soğuk. Çok sessiz davranmaya özen gösteriyorum. Günlerdir biriktirdiğim ilaçları avuç avuç yutuyorum. Kusmamak için üzerine reçelli ekmek yiyiyorum. Genç bir kızım. Ölü gövdemin güzel görünmesi için gün boyu hazırlık yapıyorum. Sanki güzel bir ölü gövdeyle öç almak istediğim insanlar var. Karşı çıkmak istediğim evler, koltuklar, halılar, müzikler, öğretmenler var. Karşı çıkmak istediğim kurallar var. Bir haykırış! Küçük dünyanız sizin olsun. Bir haykırış! Sessizce yatağa dönüyorum. Ölümü ve yokluğu uzun süre düşünmeye zaman kalmıyor. Şimdi gözümün önündeki görüntüler renkli kırları andırıyor. Korkacak bir şey yok. Kırlarda koşuyorum. Sanki bir deniz kentinde yaşamıyorum. Hep kırlar.

Esintiyle birlikte eğilen otlar arasında bir başımayım. Birazdan ölüm beni alacak.

Kirli bir yastık kılıfı görerek uyanıyorum. P. K. harflerini okuyorum. Kafamda hemen "Psikiyatri Kliniği" çağrışımı uyanıyor.

— Kurtardılar beni!

diye düşünüyorum.

— Kurtarmasalardı.

Ağlamaya başlıyorum.

— Sen ne kadar düzenli bir kızsın,

diyor bir hasta.

Bedenime bakıyorum. Her yanım çürük içinde. Yanımdaki yatakta uzanmış genç kız hemen konuşuyor:

— Bak, buradan korkma. Bir süre kalırsın. Seni bırakmazlar. Burası hiç de kötü bir yer değil. Ben üniversite öğrencisiyim. Burada rahatım. İnsan buraya da alışıyor. Kliniği seviyor... Sen de kal da bak...

Sözlerini dinlemiyorum. Ama burada kalma düşüncesi korkunç bir olay. Beni çağırıyorlar. Uyanmamı mı bekliyorlardı?

— Gidiyorum,

diyorum hastalara.

— Gidemezsin ki! Buradan çıkılmaz! Gideceğini sanan delidir! diyorlar.

— Ama ben gidiyorum!

Hasta kadınlar koridorda, arkamda bir grup oluşturuyor.

— Çıkacağını sanıyor!

diye bağrışıyorlar.

Gerçekten de çıkarılıyorum.

Uyuduğum iki buçuk günün hiçbir anını anımsamıyorum.

Evin holündeyiz. Günk de geliyor. Babam ikimize incir sunuyor:

— Bu kadar güzel yemişler varken, insan nasıl ölmeyi düşünür?

diyor.

(Sözlerindeki gerçekliği bugün bile anlayıp anlamadığımı bilemiyorum.)

İntihar düşüncesi peşimi bırakıyor. Çoğunluk gibi doğal ölümü bekleyeceğim.

Ağabeyim:

— Neden yaptın? diyor.

— *Kazan Töreni. Zübük,*

diyorum.

Böylesi sokak arası evlerde olduğu gibi, bizim evde de pazar günleri dayanılmaz bir curcuna yaşanıyor. Çoğunlukla bütün aile evde oluyor. Babam, pazar günleri pijamasını hiç çıkarmıyor. Annem bütün gün öğrencilerin sınav kâğıtlarını okuyor. Babam müfettiş. Evde olunca hep rapor yazıyor. Sonra bunları yüksek sesle okuyor.

Banyo pazar günleri yakılıyor. Sırayla yıkanıyoruz. Soğuk günlerde, soba yanan odaya büyük bakır leğen getiriliyor. Başımızı eğip, saçlarımızı yıkıyoruz. Sonra leğene oturuyor, çok az bir suyla gövdelerimizi yıkıyoruz. Bu işlerin tümünü Bunni yapıyor. Kirli suları kovaya döküyor. Onları banyoya götürüp, temiz sıcak su getiriyor. Bunni yorulmaz. Bunni'nin tüm uğraşısı yıkamak, kül dökmek, pislik temizlemektir. Yaşamı boyunca bunu yapmıştır. Eliyle ateş bile tutar.

Onun dünyası çamaşır, bulaşık, namaz, oruç ve Çarşamba Pazarı'dır. Kimse ona fazlasını sunmaz. O da istemez. Başımıza son suyu dökerken, bizleri Arapça dualarla kutsuyor.

— Tanrı yok ki! diye onu kızdırıyoruz.

— Tövbe deyin, tövbe deyin. Yanacaksınız!

diye yanıtlıyor.

Pazarları, akşamüzerleri çoğunlukla kavga çıkıyor. Bu kavgalar kimi günler orta katta oturan akrabalardan patlak veriyor. Herkes merdivenlere dökülüp birbirine giriyor. Bağrışıyor. Birisi birini tokatlıyor. Yaşlılar kavgayı yatıştırmak için yakarıyor. En çok da gene Bunni çaba harcıyor.

Babam 66 yaşına dek annesi Bunni ile yaşıyor. Her zaman annesinin küçük oğlu o. Eve terli geldiğinde, annesi sırtını siliyor. Kuru havlu koyuyor. Üşüttüğü olursa, sırtına tentürdiyotla küçük kareler çiziyor. Ağır üşütürse, sırtına şişe çekiyor. Başından bir kaza geçmişse, onu yatırıp, üzerini çarşafla örtüp, başının üzerinde kurşun döküyor.

Bunni eski giysileri çok seviyor. Hiç yeni giymiyor. Altmış yıl süresince önemli günlerde bohçadan çıkarıp giydiği bir yeşil

ipekli giysisi var. Gözleri gri mavi. Yüzü bumburuşuk. Yetmiş yıldır hiçbir erkekle yatmadı. Yaşamayı seviyor. En çok kendi cenaze törenini merak ediyor.

— Baban gazeteye ilan versin, kim bilir kimler gelecek, diyor.

İşte şimdi komada. Taksim Hastanesi'nin kalabalık koğuşlarında kimse onun kadar yaşlı değil. Kimse onun kadar zor ölmüyor. Sanki bilincini tümüyle yitirmemiş. Ölmeye çalışırken tüm yaşamını sayıklıyor. Dişleri yanı başındaki bir bardak içinde. Ağzı iyice derin bir çukur:

"..bu can hiç de kolay çıkıp gitmiyor... ölmeye uğraşıyorum... ama bak, hiç de kolay değil... görüyorsun bu can ağızdan çıkıp gitmiyor..." demek istiyor. Hırlıyor, inliyor. "...çıkacak, çıkacak... öleceğim..." der gibi, eliyle işaret ediyor, hırlıyor.

Dışarısı çok sıcak. Küçük çocuğumun arabasını Taksim Alanı altındaki yokuşa sürerken, asfaltın yumuşamış olduğunu görüyorum. Gökyüzü masmavi. Havada göz kamaştırıcı bir aydınlık var. Bunni'nin cenazesine çocuğumla gidiyoruz.

Bunni'nin altın küpeleri Süm'ün, bakır mangalı benim oluyor. Kefeni için hazırladığı büyük havluyu Süm'e veriyorum. Küçüğü bende kalıyor.

Ailemizde bir gelenek var. Ölülerimizi gömdükten sonra, mezarlarını yaptırmıyoruz. Hiçbirimiz de mezarlığa uğramıyoruz. Ölüm kesin bir sınır olmadığı için mi?

Biz üç kardeş de bu evden hemen kopabilmek için büyük çaba harcıyoruz. Dışarıda, yaşamın gürültüsü içinde, ya da başka evlerde, başka insanlarla yaşam her zaman daha güzel geliyor bize. Oysa Bunni hep evde kalıyor. Çok yaşlıyken bile yavaş yavaş Çarşamba Pazarı'na gidiyor. Turşu kuruyor, turp yaprağı pişiriyor. Pazarcıların ona verdiği döküntülerle, birkaç yüz liraya geçiniyor.

Süm ile ara sıra onu ziyarete gidiyoruz. Sıcak bir günde seccadesi üzerinde, sırtı dolaba dayalı oturuyor:

— Baban nerede?

— Seyahatte.

— Niçin gelmiyor?

— Gelecek.

— Artık gelsin. Ben öldüm.

Artık bu dünyada olmadığına, yaşamın bittiğine, başka dünyadan konuştuğuna, bizi inandırmaya çalışıyor.

— İyisin, iyisin,

diyor Süm.

Bir süre sonra, onu eski, anılarla dolu, küf kokan, merdivenleri karanlık, nemli ve soğuk evde bırakırken, başka bir yaşama gitmek ne büyük bir mutluluk.

Bunni'nin tabutunu kazılan çukura indirdiler. Ağlamaya çalışıyorum. Olmuyor. Onun ölümü bütün ağıtlara ırak. Mezarlıkta temmuz sıcağı var. Mezarlığın önü bir gecekondular vadisiyle Haliç'e doğru iniyor. Çocuğumun arabasını sürerek mezarlıktan çıkıyorum. Yollar taş kaldırım. Çevredeki küçük gecekondularda işçi aileleri barmıyor. İleride iç içe yükselen çirkin apartmanlara doğru yürüyorum.

Pazar günleri... Şimdilerde... Sokak aralarından geçerken... gözüme pijamalı aile babaları ilişirse, kışın, yağmurlu gri günlerde tüten soba bacalarına ilişirse gözlerim... evlerin pencere camları buharlaşmışsa... odaların içine asılmış çamaşır görürsem... bulutlar ıslak kiremitlere yakınsa, yağmur çiseliyorsa, radyolardan naklen futbol maçları yayımlanıyorsa, tartışan insanların sesleri sokaklara dek yansıyorsa, gitmek, gitmek, gitmek, gitmek, gitmek..... isterim hep.

Okul ve Okul Yolu

Kış aylarında yağmur en çok bizim okulun beton avlusuna yağıyor. Karaköy Alanı'ndan, Kuledibi'ne çıkan dik yokuşla birlikte, iki kıyısında yükselen koyu gri yapıların mimari özellikleri Orta Avrupa kentlerinin eski, karanlık sokaklarını andıran Bankalar Caddesi başlar. Kentin esintili havası, varsa güneşi artık burada kesilmiş, gölgeler garip biçimde koyulaşmıştır. Yabancı bankalar, azınlık adları taşıyan dükkânlar, cam vitrinlerde sergilenen dış ülkelerden satın alınmış makineler, caddeye birleşen dar, meyilli sokaklar, sonra Kuledibi'ne, oradan Şişhane'ye, Tünel'e sürüp giden yokuşlar (özellikle o yıllarda) hiçbir yerli öğe taşımıyor. Bankalar Caddesi'nde ilerlerken, sağa gizlenmiş, bükümlü, gri taş merdivenler, Kartçınar Sokağı başına çıkar. Buradaki okul, kilise ve daha ilerideki hastanenin büyük eski yapıları güneşi bir kez daha keser, gölgeleri bir kat daha koyulaştırır. Bu yapılar, sığınak gibi dar geçitler ve gizli merdivenlerle birbirine bağlanmıştır. Erkek Lisesi'ndeki papazlar, Kız Lisesi'ndeki rahibeler, kilisede sabahın alacakaranlığında başlayan dinsel ayinler, bu Orta Avrupa havasını, ortaçağa dek geriye iter.

Okulun demir kapısı önünde duran şişman rahibe, giysilerimizi denetliyor. Lacivert ya da beyaz dışında bir renk giyip giymediğimizi sıkıca araştırıyor. Bu denetimden sonra dar merdivenleri tırmanıp, soldaki cam kapıdan okul yapısına girince, alacakaranlıkla karşılaşıyoruz.

Okula erken varmışsak, kiliseden rahibelerin ayinleri işitiliyor. Org müziği ve rahibeler korosu. Ürküyoruz. Sonra onlar

tespihlerini çekerek, kimsenin yüzüne bakmadan, sabah solgunlukları içinde uçuşan kara bulutlar gibi yerlere varan giysileriyle önümüzden hızla merdivenleri çıkıyor, kendilerinden daha da derin, bir uçurumu andıran manastır karanlığında yitiyorlar (ders saatine dek). Odalarına girer girmez, kapılarını kitliyorlar. Bir isteğimiz olduğunda kapılarını çalıyoruz. Burunları ve ağızları görülebilecek kadar aralıyor, bir adım bile içeri girmemize izin vermeden, dileğimizi geçiştirip, hemen kapıyı yüzümüze kitliyorlar. Yaşamlarının karanlık odasından bir şeyler görebilme isteği boşuna

Sınıflarda en sönük ampuller yanıyor. O çocukluk yıllarında en büyük merakımız, başlarını lacivert örtüler altında gizleyen bu soluk yüzlü kadınların saçları. Bir söylentiye göre saçları kısacık ve kafalarında tıraşla bir haç kazılı. Ne ilginç ve olağanüstü bir görüntü olmalı bu. Birinden birinin başörtüsünü çekivermek, başlarına kazılmış haçı görmek ve neden rahibe olduklarını bilmek, öğrenmek istiyoruz. Oysa bu dileğimiz yıllar yılı sürüyor. Hiçbir gerçeği öğrenemiyoruz. Dokuz yıl süreyle yönelttiğimiz sorulara tek bir yanıt alıyoruz:

— Tanrıyı her şeyden çok sevdiğim için rahibe oldum. Tanrıyla birleşmek yeryüzü verilerinin en güzeli, en kutsalıdır!

Rahibelerin her birinin ayrı çılgınlıkları var. Aralarında gözle görülür hiçbir dostluk yok. Aksine birbirini çekememezlik var. Yalnız işbölümü yapmışlar. Derslere girmeyen rahibeler tuvaletlerin temizliği, paydoslarda yiyecek satışı, yabancı çocuklarından oluşan ilkokul sınıflarıyla ilgilenmek gibi uğraşılar üstlenmişler.

Taşrada karlı günlerde okula kızakla gitmek bir başka coşku. Güneş, ağaçlar üzerine birikmiş kar kümelerini aydınlatıyor. Çocuklar kızağımı itiyor. Sınıflarda yanan küçük sac sobaların ısıtıp ısıtmadığını anımsamıyorum. Öğretmen saçlarımızda bit arıyor. Bitli öğrencileri dövüyor. Yaşlı öğretmenin kalın parmakları garip bir hastalıkla kabarmış tırnakları var.

Yapılar arasına sıkışmış küçük taş avlu, açık havaya çıkabileceğimiz tek yer. Burada bir ya da iki ağaç var. Avlunun yüksek taş duvarlarını tahta banklar çevreliyor. Avludan dar bir geçitle Erkek Lisesi'ne geçiliyor. Paydoslarda buradan bir erkeğin

çıkıp gelmesi en olağanüstü olay. O an avludaki bütün kızlar kikirdiyor, kulaktan kulağa bir şeyler fısıldanıyor. Sanki herkes kendini o erkekle yatıyor hissediyor. Üç yıl süreyle Almanca derslerine aynı rahibe geliyor. Sınıfa birkaç dakika geç ve hızla giriyor. Yüzü pençe pençe kızarmış. Karga burnunu çekiyor, omuzlarını silkiyor, bir yandan kollarını sıvarken, bir yandan da kalçasını yerine oturtmak istercesine iteliyor. Karatahtanın önüne geçince, boynunu abartarak geriye atıyor. Başını askeri bölük denetleyen komutan gibi kaldırıyor. Bizler de aynı hareketleri yineliyoruz.

— Tanrı sizlerle olsun, sevgili çocuklar!

diye selamlıyor.

— Tanrı bizlerle olsun, sevgili şivester!

diye yanıtlıyoruz.

— Ne olacaksam, eksiksiz olmak isterim!

diyor.

— Ne olacaksam eksiksiz olmak isterim!

diye bağırıyoruz.

— "O" harfi araştırmasını söyleyeceğiz!

diyor.

Kırk beş soluk yüzlü, siyah giysili öğrenciden oluşan sınıfımız, rahibenin söylediklerini bağırıyor!

— Kahırlar sabahları başlar!

— Kahırlar sabahları başlar!

— Erken ya da geç, her zaman kahırlar!

— Erken ya da geç, her zaman kahırlar!

— Ama kahırlarla da başlasa gün!

— Ama kahırlarla da başlasa gün!

— Bırakalım Tanrım kahırları!

— Bırakalım Tanrım kahırları!

— Tanrı bugün de yarın da germiştir kanatlarını!

— Tanrı bugün de yarın da germiştir kanatlarını!

— Çünkü sever bizleri!

— Çünkü sever bizleri!

— Oturun!

— Sevgili Hannelore'yi söylemeyecek miyiz?

— Kalkın! Sevgili Hannelore'yi söyleyeceğiz!

Sevgili Hannelore!

— Sevgili Hannelore!

— Neşeli pazar çocuğu!

— Neşeli pazar çocuğu!

— Sen pazar günü doğmuşsun!

— Sen pazar günü doğmuşsun!

— Kutsanmış güller çocuğu!

— Kutsanmış güller çocuğu!

Bu dizeleri kendisi yazmış. Hemen her sözcüğünün Almancasında "o" harfi var. Bu harfi özellikle uzatarak söylüyor, ağızlarımızı Alman dilininin "o" harfine alıştırmaya çalışıyoruz. Hemen ardından her günkü anlatısına geçiyor. Bu, Nietzsche'nin ölümü. Tanrıyı yadsıdığı için, Tanrının Nietzsche'yi cezalandırdığını, onun çıldırarak öldüğünü anlatıyor:

— Oturağından pisliğini alıp yedi. Son an bağırdı (kendisi de bağırıyor ve sahnedeki bir tiyatro oyucusunu oynuyor):

— Bana rahibi getirin! Ama artık geç kalmıştı. Tanrı onu kendi katına almadı, Tanrı onu cezalandırdı.

Her gün bir ders süren bu dinsel konulardan sonra Goethe'nin şiirlerine geçiyoruz:

"Tüm zirvelerde sessizlik,

Tek bir ağaç bile solumuyor,

Kuşlar ormanda susuyor,

Biraz daha bekle,

Yakında sen de gömüleceksin sessizliğe..."

— Nedir burada "sessizliğe gömülmek?"

— Ölüm sevgili şivester.

— Evet. Ölüm. İnsanın Tanrı'sına kavuşması. O en kutsal an... Tanrı'ya ulaşılan en kutsal an. Varoluşun tek gerçek anı... Ölüm. Tanrı'yla birleşme.

Avluya yağmur yağıyor. Sınıf penceresinden dışarı bakıldığında, beton duvar, koyu kahverengi tahta banklar ve yağmur tanelerinden bir kesit görünüyor.

İlkokul birdeyim. Stalin'in ölümü büyük bir bayram gibi kutlanıyor. Haritalar üzerinde oynuyoruz. Sovyetler Birliği'ne Stalin'in mezar taşını dikiyoruz. Eisenhower bir melek.

Cumhurbaşkanı olunca:

— Amerika kardeş! Amerika kardeş!
diye el ele tutuşup, zıplıyoruz.

Rahibeler cuma günleri et yemiyor. Mutfaktan avluya balık kızartması kokuları yükseliyor.

Küçük burjuva mahallelerinde, okul giysilerimize bakıp, yabancı bir okulda okuduğumuz için bize özenenler var. Ağır çantalarımız kollarımızda, Günk'le birlikte, Fatih'in henüz yaşlı çınar ağaçları kesilmemiş bulvarında yürüyoruz.

— İşte bu sokakta oturuyoruz,
diyor.

— Biz de iki durak ötede oturuyoruz,
diyorum.

Günk bize ilk kez geliyor. Kısa bir konuşmadan sonra, ikimiz de eşit düzeydeki ailelerin çocukları olduğumuzu anlıyoruz. Gecekondularla yolu kesilmiş, çıkmaz sokaktaki evimize çekinmeden getirdiğim ilk arkadaşım Günk. Evimizi hiç yadırgamıyor. Üstelik kendi evlerinden daha geniş ve daha da rahat olduğunu söylüyor.

Solgun yüzlü, dümdüz siyah saçlı, zayıf, akıllı bakışlı, duyarlı bir çocuk.

— Zola'yı okudun mu?
diyor.

Hemen Zola'nın –acı dolu– birkaç romanını okuyorum. Sonra Günk ile birlikte Dostoyevski'nin roman dünyasına ve kişilerine dalıyoruz. Guruşenka'nın sarhoş babasının neden içtiğini anlatışı beni çok ağlatıyor. Bu romanlar, yaşadığımız dünyayla ne kadar bağdaşıyor.

Sabahları yedide Günk'e uğrarken ağarıyor hava. Sokak lambaları sönüyor. Beş on dakika taş koridorlarmda oyalanıyoruz. Annesi ve babası da kalkmış, öğretmenlik yaptıkları okullara gitmek için hazırlanıyorlar. Annesi okula, öğrencilerine, başarıya ve özellikle "yurduna" çok düşkün bir öğretmen. Her sabah, vatanın bizden beklediği görevlere değiniyor. Günk'ün babası daha rahat bir insan. Boş zamanlarını arkadaşlarıyla kahvede oturmak, oyun oynamakla geçiriyor. Dünyaya alaylı bir yaklaşımı var. Durmadan sigara içiyor.

Günk'ün ve bizim evin tüm bireyleri (Bunni dışında) okula gidiyor. Kimse fabrika, dükkân, büro, atölye gibi bir yerde çalışmıyor. Bu nedenle tüm yaşamımız okul. Bir "öğrenme merkezi".

(Yıllar sonra, sabah karanlığında küçücük ilkokul çocuklarının belleğimden silemediğim vatan şiirlerini ezberleyerek, siyah giysiler içinde okula gittiklerini görünce, nemli İstanbul sabahlarında...

— Hiçbir yanlış değişmedi,

diye düşünmekten kendimi alamıyorum. Bulutları dağıtmak, güneşi avuçlamak, çocuklarla tepelerde koşmak, ağaçları, rüzgârı, güneşi, yağmuru, insanları onlarla birlikte yaşamak istiyorum.)

Henüz tramvaylar işliyor.. Beşiktaş - Fatih'in yeşil vagonu tıkış tıkış.

Günkler'in taş holünde oturuyoruz. Burada bir kanepe, önünde bir tahta masa, bir de pencerenin önünde, üzerinde radyonun durduğu komodin var. Ağabeyi odasında ara sıra opera aryaları bağırıyor. Akşamüstü. Henüz kalkmamış. Bir süre sonra bol ve çizgili pijamasıyla odasından çıkıyor. İkimizi de görmezlikten geliyor. Mutfakta ayaküstü kahvaltı ediyor. Susuyoruz. Odasından müthiş bir sigara dumanı yayılıyor. Bir süre sonra giyiniyor. Annesinin bir kitap arasına bıraktığı gündeliğini, kış aylarıysa bej paltosunu alıp, hiçbir şey söylemeden evden çıkıyor.

— Hiç konuşmaz mı?

diyorum.

— Çok ender konuşur,

diyor Günk.

Sonra bir süre ağabeylerimizin bunalımlarından söz ediyoruz. Bunalımlarıyla aile içinde yaptıkları baskıdan, kendi aralarında neşeli, konuşkan olduklarından. Günk'ün ağabeyinin odası küçük. Kitaplarla dolu. Günk annesi ve babası ile aynı odada yatıyor. Ablası da konuk odasında. Günkler'in evinde hiç giysi dolabı yok. Her şey kapıların arkasında asılı.

O sonbahar, kış, ilkbahar ve yazlarda henüz çocuğuz. Ama içimizde çocuksu bir sevinç yerine, garip bir hoşnutsuzluk, bir

sıkıntı. Öğretmen anne babanın, Müslüman mahallelerindeki dar evlerin, kilise okulunun Katolik havasının, düşüncelerimizle bağdaşmayan çılgın sayılacak rahibelerin davranışlarının, öteki öğretmenlerin, öğrenmenin, düşüncelerimize yön verecek bir akım olmayışının, kavranması istenen önümüzde bekleyen tüm yaşamın sıkıntısı var. Yaşam, şimdi ancak kavranılması ve anlaşılması gereken; oysa yaşanması, gerçeğine inilmesi ilerideki yıllara atılan bir yabancı öğe gibi önümüze getirilmiş. Coğrafya derslerine getirilen yerküre gibi. Kimse yaşadığımız mevsimin, günlerin ve gecelerin yaşamın kendisi olduğundan söz etmiyor. Her an belirtilen bir öğretiye, bizler hep hazırlanıyoruz. Neye?

(İşte şimdi o ilerilere itilen, gelecekteki yaşamın içindeyim. Artık kimse beni hiçbir şeye hazırlayamıyor. Sabahları doğan güneşin gölgede bıraktığı Boğaz'ın Anadolu kıyısına, yalıların dibinde balık satan, sakallı, lastik çizmeli ve muşambalı balıkçılara, büyük ve yeni arabalara, caddelere, insanlara, kalabalığa, köprünün altına sarhoş gelip nara atan adama, onu -düşmesin diye- tutan içki arkadaşına, Tünel'e binen insanlara, Evlendirme Dairesi'ne renkli giysiler ve çiçeklerle koşuşan süslü insanlara, duvarlara asılan afişlere, her gün bir yenisi açılan Beyoğlu birahanelerine, dolmuş kuyruklarına, grevci işçilere, Taksim Alanı'nı bekleyen tabur tabur askere, banka önlerinde duran tüfekli, genç erlere kendi gözlerimle bakıyorum. Başka ne isteyebilirim ki?)

Öfke içinde büyüyoruz. Oturduğumuz semte, sokağa, odalara, eşyalara, kış aylarında güçlükle ısıttığımız, eskimiş, ortası çukur pamuk yataklara öfke duyarak büyüyoruz. Yaşam yalnızca sokaklarda. Bir canlılık var sokaklarda. Güzel olan, gerçek olan, kentin insanları, kalabalık, dış dünya. Dış dünyanın insanın kulaklarına varan uğultusu. Diğer ülkeleri aşan, batıda bir okyanusa, doğuda bir başka okyanusa varan uğultu.

Süm, kuzenlerim ve benim aramdaki cinsel ilişki, çocukluktan çıkışımıza dek sürüyor. Yalnız kalabilmek için olanaklar yaratıyoruz. Sonra soyunup birbirimizin üstüne çıkıyoruz. Kuzenimin toplu gövdesi, karnı ve kabarık, kılsız kadınlık organı ve organlarımızı birbirine sürtüp eriştiğimiz boşalmayı uzun yıllar unutamıyorum. Sevişmelerimiz çok doğal. Boşalır

boşalmaz biraz utanıyoruz, ama hiçbir şey olmamış gibi davranıyoruz.

(Hepimiz erkeklerle duyacağımız boşalmanın çok daha başka, çok daha erişilmez bir duygu olduğunu düşlüyoruz. Bunu bekliyoruz. Sıkıntılarımızın özünde, bu yasaklanan duygunun özlemi yatıyor.) Kıllarımız çıktığında sevişmeler kendiliğinden bitiyor. Artık kendi kendine oynamaktan başka boşalım yolu yok. Bu da insanı bir yalnızlığa sürüklüyor. Sevişmeyi kendi gövdelerimizde tatmaya, kendi bedenlerimizde öğrenmeye koşullandırılıyoruz. Erkek gövdelerine, erkek organlarına yabancılığımız giderek büyüyor. Yılların çabası gerekiyor, erkeğe alışmak, erkeklik organını sevmek için.

Kısa çoraplarımızı çıkardık. Naylon çorap giyiyoruz. Cumartesi günleri Saraçhanebaşı'ndaki Yeni Sinema'da iki Amerikan filmi izliyoruz. Hafta boyu beklediğimiz bir eğlence bu. Grace Kelly'nin ne güzel bir dünyası var. Pembe, kabarık tuvaletleri, spor arabalarla yarışarak ona koşan sevgilileri, Güney Fransa şatolarında verilen akşam yemekleri...

Bizim karanlık bulvarlarımız, çöplü sokaklarımızdan çok başka bir yaşam. Bu bir düş dünyası. Oysa bize yakın olan Rus yazınından tanıdığımız dünya. Acılarla ve yoksulluklarla dolu dünyalar.

İlkbaharla birlikte ılık havalar başladığında uzun yürüyüşlere çıkıyorum. Bazı günler Günk de olmuyor. Bulvardaki tramvay rayları sökülmeye, ağaçlar kesilmeye başlanıyor. Yollar genişletilecek. Toz, toprak ve çamurlar içindeki çukurlardan geçiyorum. Henüz yıkılmasına başlanmamış, havuzlu Saraçhane Parkı'ndan iniyor, Aksaray'a doğru yürüyorum. Bulvarın sol kıyısında yükselen apartmanları seviyorum. (Geniş bir bulvarda oturabilme tutkum var. Evimizin önünde yol olmayışı beni üzüyor. Bulvarlarda oturabilenleri kıskanıyorum. Şimdilerde kimseyi ve hiçbir bulvarı, hiçbir evi kıskanmıyorum. Her yerde kalabilirim. Ama o bizim, önünü gecekonduların kapattığı evimizde bir gece bile oturamam. Hiç düşündünüz mü? Ölen bir insanı gerçekten bir kez daha görebilir misiniz? Ölen bir okula gidebilir misiniz? Ölen bir evde uyuyabilir misiniz? O yıllar öldü. O yılları bize öldürecek biçimde yaşattılar.)

Yenikapı'da henüz birkaç çayevi var. Sahil çakıl taşlarıyla dolu. Tren yolunun altından geçilince, odun depoları sahil boyunca dizili. Denize yakın bir yerde, taşlara oturuyorum. Önümde uzayan, gri mavi Marmara Denizi'ne uzun süre bakıyorum. İçimdeki kıpırdanışları dinliyorum. Bir şeylere açılmak, bir yerlere koşmak, dünyayı kavramak istiyorum. Dünyanın bize yaşatılandan, öğretilenden daha başka olduğunu seziyorum. Oysa o yıllarda bu kaygılara çözüm getirecek hiçbir olgu yok. Yönetime karşı bir direniş başlamış. Soygundan, antidemokratik eylemlerden söz ediliyor... Ama yaygın olan yalnız varoluşçuluk. Marmara'nın gri mavi boşluğuyla bağdaşan varoluşçuluk.

Odun depolarının yanından, tren istasyonunun altından geçiyorum. Ayakkabılarımın altında taşınması güç çamurlar birikiyor. Eve dönmek istemiyorum. Kentin uğultuyla yaklaşan akşamında herhangi bir yerde olmak istiyorum. Ama kararan gökyüzüyle birlikte, evin sönük ışıklarına, gerilimli, rahatsız havasına dönmek zorundayım.

Cumartesileri kabarık, kolalı jüponlar giyip, kentin yeni oluşan, daha zengin mahallelerindeki lokallere dans etmeye gidiyoruz. Buralarda küçük masa başlarında birkaç içki içerek oturuyoruz. Orkestrada ya da plaklarda günün moda şarkıları çalmıyor. Romantik İtalyan şarkılarını çok seviyoruz. Taşra düğünlerinin teneke havasını anımsatan, ama garip bir duyarlık var bu şarkılarda. Günk, hafta sonları bize gelmiyor. "La lune es o es" şarkılarıyla dans etmiyor. O hafta sonlarını da Dostoyevski, Turgenyef, ya da Çehov'un dünyasında geçirmeyi yeğliyor.

Oysa bizim artık sevgililerimiz var. Delikanlılar. Pantolonları, ayakkabıları şık, yeni yeni çıkan sakallarını tıraş eden, kokular süren, Avrupa kazaklar giyen sevgililerimiz var. Onlar çamur yığınları içinde değil, Nişantaş, Şişli, Topağacı gibi zengin semtlerde, büyük görkemli apartmanlarda oturuyorlar.

Cumartesi günleri onlarla –bize bir hafta yetecek– doyumsuz heyecanlar yaşıyoruz. Bekleyiş. Kıskançlık. Heyecan. İlk dansa kalkış. Sarılmanın sevinci. Kaçamak öpüşmelerin tadı. Bu erkeklerle aynı dünyanın insanları değiliz. Onları mutlu kılan araba, ev, müzik, deniz motoru, yaz akşamları özel kulüp-

lerde, büyük ağaçlar altında düzenlenen bahçe partileri ve bedenlerinin geçici diriliği. Gençliği.

Şimdi onlardan biriyle Pera Palas'ın yüksek tavanlı geniş barındaki büyük koltuklarda oturuyoruz. Şişman gövdesini çok dar bir pantolonla daha ince göstermeye çaba harcamış. Ayakkabılarının topukları yüksek. Pantolonunu biraz çekince, bunların altı deri, üstü keten olduğunu görüyorum. İpek gömleğinin yakası açık. Saçları ve göğsündeki kıllar beyazlaşmış. Boynunda kalm bir altın zincir var. Sokakta sık sık rastlanan, yeni türeme milyonerlerle eş görünümde. Tüm diriliğini yitirmiş bir insan:

— Ne iş yapıyorsun?

— Araba satıyorum.

— Kaçakçı olacağın eskiden de belliydi. Sendeki bu para ve lüks düşkünlüğü yok mu!

— Neden öyle diyorsun, yasal yollardan getirtip satıyorum.

— Şimdi artık nasılsa araba satamayacaksın. Benzin bile kalmadı.

— Orası doğru. Ama çocuklarımın geleceğini sağladım, param yeter.

— Sen ve çocukların kurtulsun, yeter, değil mi?

Arka arkaya viski içiyor. Böyle kendi kendine bile dayanamayan bir insan haline gelişi, belli bir sevinç veriyor bana.

— Her akşam lokantaya gidiyorum. Ben, karımı mutfağa sokmam. Mutfağa giren kadın yemek kokar. Sonra kâğıt oynuyoruz. Canım isterse video televizyon seyrediyorum. İstediğim filmi kendim seçiyorum.

— Kitap okumadın mı hiç?

— Simmel'i okuyorum. Müthiş bir yazar.

— Batıda hizmetçi romanı denir Simmel'in yazdıklarına.

Bu denli çözümsüz, dış olgulara bağımlı bir yaşamın içinde olmamak ne büyük bir mutluluk. O esir. Her gün yaşlanmaya, her gün kafasından ve gövdesinden bir şeyler yitirmeye esir. Her gün gelişen, her gün büyüyen, tüm çağlara varan bir bağımsızlığın, nesnelere dayanmayan bir özgürlüğün mutluluğuna hiç varmayacak. Anadili bile gelişmemiş. Düşünceleri, insan varoluşunun gerçeğini kavramaya yeterli değil.

Pera Palas'ın barı yıllardır sinmiş sigara izmariti kokuyor. Kalabalık yollarda ilkbaharın ilk sıcaklığı var.

Okulun arka kapısının açıldığı arnavutkaldırımlı yokuş Kuledibi'ne çıkıyor. Galata Kulesi'nin çevresi hep dar sokaklardan oluşuyor. İrili ufaklı eski evlerde genellikle yoksul Yahudiler barınıyor. Zengin Yahudiler ancak buradaki sinagogdaki ayinlere, evlenme ve cenaze törenlerine geliyorlar. Sokaklarda, bir balkondan diğerine çamaşır asılıyor. Ayaküstü şarap içilen bir küçük meyhanede bardakla kırmızı ve beyaz şarap satılıyor. İstiklal Caddesi'ne varıldı mı, yaşam hemen hızlanıyor. Dükkânlar, sinemalar, trafik her zaman canlı, yaya kaldırımları her zaman insan dolu. Tepebaşı Alanı'nda üç tahta, kırmızı tiyatro yapısı parkın yanında duruyor. Tiyatro yapılarının karşısında, kentin en güzel kahvelerinden biri olan Pelit Pastanesi var. Küçük alt salonu doldu mu, tahta merdivenlerle çıkılan balkonu açılıyor. Öğleden sonra güneşinin vurduğu bu pastane masalarında her gün temiz, ütülü örtüler serili. Artık Beyoğlu sinemalarında Amerikan dünyasının dışında kalan, bambaşka gerçeklerin filmlerini de görüyoruz. *Milano Mucizesi, Bisiklet Hırsızları, Pater Pançeli, Valizli Kız...*

Baylan Pastanesi girişindeki iki yanlı satış vitrinlerinden sonra, geniş, loş bir salon başlıyor. Burada ağabeyim ve arkadaşları, hemen her gün akşamüstü toplanıyor. Biz de onların efsaneleşmiş yaşamını izlemek için artık Baylan'a geliyoruz. Başlangıçta bizi aralarına almıyorlar. Başka masada oturup, Günk'le konuşuyor, sürekli olarak da onları izliyoruz. Güler yüzlü, babacan Rum garsonların hazırladığı bu rahat ortam, belki de karşılaştığımız en insancıl hava. Ağabeyim ve arkadaşları, İstanbul kentinin o yıllardaki boyutlarına sığmayan insanlar. Hemen hepsi üniversite öğrencisi. Ama hepsinin yazın, tiyatro, resim gibi, daha çok önemsedikleri bir uğraşları var. Hepsinin ortak bir tutkusu var. Paris. Oranın sanat kenti, oranın özgürlük kenti olduğuna inanmışlar. Sanatçılığın belli bir kahve, meyhane düzeni içinde, gece yaşamıyla sürece-ğine inanıyorlar. Her gece Yeşil Horoz, Lefter, Tosun'un Yeri, Kulüp 47 gibi lokallere gidiyorlar. (Bunların çoğu hem sanat uğraşılarını hem de meyhane geleneklerini bugün de sürdü-

rüyorlar.) Günk'le bana Beyoğlu'nun gecelerini Hayalet Oğuz tanıtıyor.

Bir cumartesi gecesi. Balıkpazarı parlak ışıklar içinde. Hayalet, sıskalığı ile içinde kaybolduğu piyedepul pardösüsünü giymiş. Bir cebinde Günk'ün elini, bir cebinde benim elimi sıkıyor. Zayıf yüzünde elmacık kemikleri belirli. Henüz siyah gözlükleri yok. Kafasında, bir yandan tarayıp, hafif kelini örttüğü ve kendi deyimiyle "gece başı" dediği saçları daha da gür. Ağzında Bafra sigarası. Eğiliyor, Günk'ü dudaklarından öpüyor. Sonra eğiliyor, beni dudaklarımdan öpüyor. Olağanüstü rahat bir insan. Bize dünyasını gösteriyor:

— İşte burası Balıkpazarı, işte bunlar meyhane, bu adam zampara, bu iki kadın sevici, ama benimle olduğunuz için sizi sevmezler, bunlar homoseksüeller, bu karı koca çok kavga eder, adam dayak sever, kadın da onu döver, işte ağabeyinin karısını aldatmasına neden olan tiyatrocu kız.....

Hayalet, müze gezdirir gibi bize yaşamı –bir kesiti– gezdiriyor. Geç saatlerde, eve dönemediğimizde kulüplerde sabahlıyoruz. Hayalet uyumamak için hap alıyor, bize de veriyor. Ben almıyorum. Çünkü zaten uyumaya niyetim yok. Bazı geceler bizi tanıdığı, ya da o sıralarda kaldığı evlere götürüyor. Kimse yatağımıza girmesin diye, başımızda oturup bekliyor. Beklemese, birisi yatağımıza girse, daha iyi olacak.

İlk erkekle yalnız kaldığımda, onu ilk çıplak gördüğümde korkudan ağlıyorum. Bir ressamın atölyesindeydim. Benimle yatmak istiyor. Ben de hep bir erkekle yatmak istedim, ama işte şimdi ne olacağını bilemiyorum ki. Kapı çalınıyor.

— Kapıyı aç, içerdesin biliyorum,

diyor Hayalet.

Kapıyı açıyorum. Hayalet:

— Haydi giyin, herkes meyhanede bekliyor,

diyor.

— Burada kalayım, bu adamla yatayım,

diyemiyorum. Çıkıyoruz. Herkes lokantaya oturmuş, mezelerini söylemiş. Bu insanlarla nasıl bir dostluğumuz var, henüz belirlenmiş değil.

Onunla da yatamıyoruz. Evlerinde yalnızız, ama her an kapı çalabilir, biri gelebilir, sonra bu işin nasıl olacağını bilemiyorum ki...

Yabancı bir kentte, sekiz dokuz erkeğin barındığı bir odada, ilk kez bir erkekle yatıyorum. Diğerleri uyuyor. Ayrıca uyumasalar da, arkadaşlarının bir kadınla yatması çok olağan. Hiç ses çıkaramıyorum. Canım acıyor, ama diğerleri uyanmasın diye hiç ses çıkaramıyorum. Bütün gece, omzumu okşuyor. Sabah tramvay durağında ayrılıyoruz. Uzun boylu olduğunu anımsıyorum.

Hayalet ile yatmak bir kelebekle yatmak gibidir. İnsanın bacağına, ya da organına değer. Hiç sesi çıkmaz. Heyecanlandığı anlaşılmaz. Boşaldığı, ıslaklığından belli olur. Öylesi dostluklar vardır. O dostla konuşmak, o dostla yolda yürümek, bir lokantada yemek yemek, o dostla yatmak. O dosttan gizlenecek, o dosttan saklanacak, o dostla paylaşılmayacak hiçbir olgu yoktur. Ne bir cinsel boşalma, ne de cinsel organ. Hayalet bu dostlardandır... Son yemeği birlikte yediğimiz çökmüş Degüstasyon Lokantası'nm önünden Taksim'e dek yürüdüğüm bu caddede Hayalet hep var.

Günk burs kazandı. Bir Avrupa ülkesine gidecek. Batı kültürü üzerine, batı ekonomisini de öğrenecek. Günk'ü Sirkeci'de geçiriyoruz. İşçileri Avrupa'ya götüren trenle yapacak ilk yolculuğunu...

Almanca, İngilizce. Latince. Goethe. Schiller. Rus-Alman savaşları. Karlofça-Pasarofça Antlaşmaları. Fen bilimleri. Sayıların kökleri, köklerin kareleri. Tüm dünya ülkeleri. Tüm dünya ülkelerinin savaşları. Ne alıp ne sattıkları. Türk yazınının en anlaşılmayan örnekleri. Nasıl yurttaş olunabileceği. Askerlik görevleri. Savunma. Müslümanlığın koşulları. Faust'un özü. Bulutların oluşması. Ezberlenen şiirler, ezberlenen sözcükler, ezberlenen formüller... Bütün öğrendiklerimi unutmak istiyorum.

Uzun, ıslak, nemli, soğuk, gri yıllar. Erken bastıran karanlık günler. Tanınmasına izin verilmeyen erkek gövdesinin özlemiyle geçen geceler. Kara başörtülü rahibeler. Ayinleri. Isınmayan evler. Müzikhollerde çalan "es o es, la luna es o es" şarkıları, sonradan kaçakçı olan sevgililer.

Yeni gelişen araba tutkusu. Devrilen bir yönetim. Devrimle değişmeyen ortam. Yüreğe işleyen Rus yazını. Değişmeye başlayan kent. Genişleyen bulvarlar. Yükselen Hilton Oteli. Birbirini sevmeyen, sevişmeyen anne babalar. Tanrısıyla evlenen rahibeler. Kanımıza işletilen aile bağları. Kanımıza işletilen vatan sevgisi, vatan. Kanımıza işletilen vatan, vatan, vatan...

Öğrendiklerimi unutacağım. Okulun önünden bir daha hiç geçmeyeceğim. Çıkmaz sokağa ve öğretmen ana babaya da dönmek istemiyorum. Benimle evlenmek isteyen, ağabeyimin arkadaşlarından biri var. Seviyor beni. Eve dönmemek için ona gideceğim. Plaklarım, kitaplarım olur. İstediğimi okurum, istediğim zaman yatarım, istediğim zaman evden çıkarım. Yalnız geceler de biter.

Çocukluğun soğuk geceleri de.

Sonbaharda Burgaz Adası'na gitmek büyük bir coşkudur. Ilıkla, soğuk arası hava, yeşil çalılarla dolu tepelere tırmandıkça ısınır. Eski bir manastırın önünde oturuyorum. Bizim okulun rahibelerinden -çoktan ölmesi gereken- biri küçük adımlarla geliyor. Çok yaşlanmış. Yılları ve öğrencileri birbirine karıştırıyor. Beni tanıması beklenemez, ama düşünceleri de büsbütün karışık.

— Tanrı selamı, şivester Egine,
diyorum.

— Tanrı selamı, sen bizim okulda mısın?
diyor.

— Uzun yıllar önce bitirdim,
diyorum.

— Her şey çok karıştı. Bu böyle olmaz. Artık gerçekleri söyleyene komünist diyorlar.

Bir rahibenin ağzından okulda bu sözcüğü hiç işitmemiştim. Demek artık manastırda da komünizm konuşuluyor.

— Tanrı'ya emanet ol!
diyor.

— Tanrı sizinle olsun, Şivester!
diyorum.

Burgaz Adası'nın yeşil tepelerinden Aziz Jorj Manastırı'na doğru iniyor.

O yaz günü, Sirkeci Garı'nda Günk'ü geçirirken insanı ve erkeği öğrenmenin bu denli güç olduğunu hiç bilmiyorum. Erkeği öğrenmek için, çok erkek tanımak gerektiğini de bilmiyorum. Mutluluğun, insanın kendi kendisiyle hoşnut olmasıyla başlayacağını da bilmiyorum.

Gene bir yeni sonbahar. Otobüste hiç uyumadım. Çok yorgunum. Ama uyumadım. Orta Anadolu'da ilerliyoruz. Birden gökyüzünden gecenin karanlığı kalkıyor. Koyu bir gri alacakaranlık bürüyor doğayı. Doğacak güneşin kızıllığı yayılıyor dağların ardından bozkıra. O an bozkırı da çok sevdiğimi düşünüyorum. Çocukken ıslak topraktan çıkardığımız solucanları düşünüyorum. Karlar altından fışkıran mavi, sarı, mor çiğdemleri düşünüyorum. Hiçbirini bir daha görmediğim taşralı arkadaşlarımı düşünüyorum. Toprağın ıslaklığının güzelliğini düşünüyorum. Onunla yatarken uyuşan gövdemi düşünüyorum. Ürperiyorum. İnsanın ıslaklığının güzelliğini düşünüyorum. Sayısız sevişmeler işte bu bozkırı, kuru tarlaları, güneşin kızıllığını, insan sevgisini öğretti bana, diyorum. Hiç de, belirli bir insan üzerinde toplanmıyor bu sevgi. Toprak altındaki solucanlardan, gökyüzünde yükseklikleere tırmanan ve gerilerinde bulutlardan yollar bırakan uçaklardan da öteye gidiyor.

Léo Ferré'nin Konseri

Uçsuz bucaksız bir kent. Kilometrelerce ilerliyorum, ne başladığını ne de bitişini belirten bir köşesini görebiliyorum. Kentin alabildiğine büyüyen boyutları, göllerin ağaçlıkların ötesinde herhangi bir yerde bitmeli. Bu bitişi görüyorum. Gece gündüz yaşıyor burası. Geceleri gökyüzü gri, hava iyice kararmadan gene sabah oluyor. Tepeleri olmayan dümdüz bir kent. En yüksek yapıların üst katlarından ancak bir çatılar uzantısı görülüyor. Kent, kanal yakınından geçen duvarla doğu ve batıya ayrılıyor. Bazı bölümlerde daracık bir sokak oluşturan batı yakasında yükselen eski evlerde, Türkler barınıyor. Kent, böylelikle hem doğuyu, hem batıyı, hem de üçüncü dünyayı bünyesinde birleştiriyor. Batı yakasında, batıya özgü tüm özgürlükler abartılmış, Alman geleneğinin dışına taşmış biçimde sürüyor. Memeleri açık gezen kadınlar, yüzlerini kukla gibi boyayan yaşlılar, istasyonun altında ayaküstü içip,

— Bombok! Bombok!

diye avaz avaz bağıran Alman alkolikleri, hiç kapanmayan barlar, meyhaneler, çok sayıda kahveler, dünyanın tüm ürünleriyle doldurulmuş tüketim mağazaları, kalabalık bulvarlar, çeşitli ülkelerin insanlarıyla dolu kent nüfusu, alışılmış Alman kentleri dışında bir serbestlik, bir hoşgörü havasma bürünmüş. Türk mahalleleri, kasapları, manav ve bakkalları, kahveleri, açık camlardan görülen kasaba evi düzenleri, şalvar üstüne etek giyen, başörtülü Anadolu kadınlarıyla, kerpiç evlerden çıkarılmış, eski, büyük, küf kokulu, beton avlular gerisinde uzayan gettolara

yerleştirilmiş, toprak yollar yerine geniş asfalt bulvarlara yayılmış, belli bir baskı ve korkuyla kişiliğini giderek yitirmeye mahkûm yüz binlerin kalabalığı. Üç adım ötesi doğu. Alanı andıran geniş bulvarlarında arabalar seyrelir. Tüketim mağazaları ve koşturan kalabalık yerini yavaş yavaş dolaşan, azalan insanlara bırakıyor. Günler de burada daha uzun, daha rahat, daha doyumlu yaşamaya bırakıyor kendini.

Batı yakasında, ağaçlıklı bir yolda, gene ağaçlar içinde gömülen ve belirsizleşen bir evde kalıyoruz. Kırmızı tuğlalarla örülmüş, ikinci katı taş balkonlu, üçüncü katı sivri çatısının eğimlerini taşıyan eski bir ev. Büyük, güçlükle açılan bir demir kapıdan giriliyor. Çok yüksek tavanları, çok geniş tahta merdivenleri, büyük odaları var. Odalar öylesine büyük ki, küçük sayılmayacak pencereler evi loşluktan kurtaramıyor. Garip bir hava var bu evde. Tavanlara dek uzanan, ince, tahta kütüphanelere çok düzgün sıralanmış, bütün dünya yazmını içeren kitaplardan mı geliyor bu hava? Geniş duvarı bir baştan bir başa kaplayan Buenaventura Duritti'nin çok canlı gözlerle baktığı resimden mi? Ya da ev sahibinin büyük bir ozan oluşundan mı? Ilık bir yaz sonu havası. İnsanın hem bedenini, hem düşüncelerini okşayan bir hava. Arjantin tangoları dinliyorum. Balkona çıkıyorum. Bu semtte sokaklar çok sessiz. Yazmak istiyorum. Ama her zaman yaşamın günlük hareketliliklerini yeğliyorum. Caddelere çıkmak, doymak bilmediğim sokaklara bakmak, yeni köşeler keşfetmek, yabancı insanları seyretmek, doyumsuz yaşamı gözlerimden yüreğime indirmek istiyorum. Kısacık anlarda çeşitli olayları, insan varoluşunun özünü, zaman ve duyguları sınırsızlık içinde derinliğine düşünen insanlar çok mu? Bilmiyorum. Bir an, zamanları, olayları, duyguları, dağları, kalın gövdeli, büyük dallı ağaçları, yeşil mavi Akdeniz'i, uzantısındaki okyanusları, okyanuslarla ufuklarda birleşen yıldızlı gökyüzünü ve dağların ardından yükselen güneşi aşan olaylarla dolu.

Almanya'nın önemli yazarlarından birinin evi. Ağaçlıklı bir sokağın ortasında. Ağır kapıdan girilince, birkaç basamak birinci kata iniyor. Diğer merdivenler ikinci ve üçüncü kata uzanıyor, tırabzanları kalın tahtadan. Büyük salonda binlerce kitap. Yerde üst üste konmuş büyük yastıklar. Karşıda üç kişilik bir

deri kanepe. Önünde oval, tahta bir masa. Masanın iki başında birer deri koltuk. Köşede bir yuvarlak hasır sehpa, üzerinde telefon. Telefonun yanında eski, hasırları sökülmüş bir koltuk. Yaprakları kurumaya bırakılmış bir devetabanı. Üçlü koltuğun tam karşısında duvarı bir köşeden bir köşeye kaplayan, Durutti'nin mavi gri çizgilerden oluşan bir fotoğrafı, yaşayan, canlı bakan devrimci gözleri. Salon bir başka odaya açılıyor. Bu oda da yeşillikleri doğal gelişimine bırakılmış, sessiz bir bahçeye. Burası da kitaplarla dolu.

Yatağım pencerenin önünde. Sık sık uyanıyorum. Derin gecelerde bile kararmayan gökyüzüne, önümdeki ağacın koyu gölgesine bakıyorum. Sarhoşluğun uzantısında süren bu gecede hiç uyuyamıyorum. Gece yarısından sonra, yazarın kardeşi iki kızla birlikte geliyor. Hemen kalkıyorum. Konuşacak insanlar geldiği için seviniyorum. Bu büyük Avrupa kentlerinde, kapı çalınıp bir arkadaşın gelmesi olanaksız. Herkes günlük yaşam, çalışma, kahveler ve lokantalardan sonra derin yalnızlığa gömülmeye alışmış.

— Okuma akşamına gelmeyi çok istedim. Ama içmişim, daha doğrusu çok içtim, bir arkadaş beni yatağıma taşıdı, çizmelerimi çıkarıp gitti. Neyse geleceğini biliyordum. Uyku, uyanıklık ve sarhoşluk arasında bekliyordum.

Kanepeye oturuyoruz. Beyaz şarap açıyoruz.

— Burada nasıl yalnız kalabiliyorsun? Şu evin büyüklüğüne, sessizliğine bak. Her köşesiyle yaşamdan uzaklaşmış. Ben olsam korkarım. Sen de varsın diye iki gece kalacağım.

Korkuyor muyum? Gerçekten bu evde yaşanmayan bir hava var. Evin önünde, geç saatlerde yalnız, Alman şizofrenler de görüyorum. Ağaçlıklı, bomboş bir yol. Kadmsı yüzlü erkek şizofrenler. Ev büyük. Ev yalnız. Ev eski.

Onunla gelen kızlar evlerine dönüyor. Yalnız kaldığımızda, bana eşcinsel ilişkilerinden, bir İtalyan'a duyduğu büyük aşktan söz ediyor.

— Şimdi başka bir arkadaşım var. Birlikte oturmuyoruz. Ama birbirimizi istediğimizde buluşuyoruz. Bambaşka. Sana erkeklerin dünyasını anlatamam ki!

— Ben büyük bir erkek kadın ayrımı yapmıyorum. Önemli olan yanımdaki insanın sıcaklığı ile kendi bedenini birleştirmek, ikisinin kaynaşması.

Sonra üst kata, kardeşinin odasına yatmaya gidiyor. Üst katta yatak odasının karşısında büyük bir çalışma masası var. Aydınlık bir oda. Yerden başlayıp, duvara ve tavana yapıştırılmış bir dünya haritası, insanda yeryüzünü bütün yuvarlaklığı ile karşısına almış izlenimini uyandırıyor. Geniş tahta merdivenleri iniyorum. Odamın giriş kapısı yanımdaki duvardaki askıda, ozanın pardösüsü, kaşkolu ve şemsiyesi asılı. Loş odadaki yatağa yüzükoyun uzanıyorum.

Doktorun karanlık muayenehanesinde meşin bir yatak üzerine sırtüstü yatırılmışım.

— Sinir hastanesine gitmek istemem,

diyorum.

— Neden?

diye soruyor.

— Orada deliler var, bana saldırırlar,

diye yanıtlıyorum.

— Bak, burada üst katta da belki deliler var, sana saldırıyorlar mı?

Bir an düşünüyorum. Loş muayenehane ve dışarıdaki kış akşamının yağmurundan başka hiçbir şey algılamıyorum. Yorgunum.

— Hayır.

— O zaman neden gitmeyecekmişsin?

Kısa bir süre sonra Şişli'deki hastanenin taş yapısından içeri giriyoruz. Karanlık bir bahçeyi geçiyoruz. Hafif meyilli bir yoldan iniyoruz. Eski bir yapının tahta merdivenlerini çıkıyoruz. Burası eskimişlik ve günlük yaşamın canlılıklarından uzaklık kokuyor. Yaşlı hemşire önden gidiyor, arkasında yürüyen anneme soruyor:

— Acaba kendini balkondan atar mı?

Hayır. Balkondan falan atlamam. Aksine yaşamı çok seviyorum. Yüzlerce yıl yaşamak istiyorum. Benim için neler de düşünüyorlar, diye geçiyor aklımdan. Bir şey söylemiyorum. Gereken yanıtı annem veriyor. Demir karyola, bir ikinci somya, bir

küçük lavabo, sevimsiz, beyaz bir giysi dolabı, bir komodin, bir de küçük masa var.

Kocam Paris'te. İşten eve dönünce, güzel bir sessizlik karşılıyor beni. O günler yalnız Telemann dinliyorum. Çatı katının balkonunda oturuyorum. Uzun süren, güzel bir sonbaharın bozkırda, çıplak tepeler ardında batan güneşini seyrediyorum. Sonraki günlerde yıldırım gibi hızlı bir gelişme oluyor. Dünya çok güzelleşiyor. Gerçekdışı bir güzellikte yaşadığımı algılıyor, uykularımı kısaltıyorum. Sanki yeteneklerim gelişiyor. Her şeyi daha iyi anlıyorum. Kısa uykular beni daha diri, daha canlı kılıyor. Yorulmadan çalışıyorum. İnsanları her zamankinden daha çok seviyorum. sanki onlar da beni daha çok seviyor, daha çok arıyor. Yaşamın doğal akışı hızlanıyor. Düşünce akışım hızlanıyor. O Paris'te. Onsuz her şey daha güzel. Gelecek. Bu akışa kendi bunalımlarını, dünyaya karşı mutsuz bakışını ekleyecek. Umutsuzluğunu. Paris'te kalsın. Ya da gelirse, bensiz yaşasın. Bu ne dostluk, ne evlilik, ne de sevgi.

Başımı kaldırınca, büyük blok apartmanların bitimimdeki vadide, kenti bütün beton yapılarıyla, bu yapılar arasında tek tük çok yükselen otel ve bankalarıyla görüyorum. Asfalt yollar kenarında dizilen diğer yapılar, yeşillikler içinde her yer kayboluyor. Kentin bazı kesimlerine gölgeler vurmuş. İleride bulutlarla birleşen alçak tepeler sapsarı. Bomboş. Beton yapılar ve ağaçlardan sonra başlayan büyük gecekondu mahalleleri, boş tepelere doğru alabildiğine uzanıyor. Çocuk resimleri gibi. Durgun beyaz bulutlarm gerisinde masmavi bir gökyüzü kent merkezi üzerinde yükseliyor. Karlı bir günde, aklını yitirip sokaklara koşan ben değilim. Ama kent, aynı kent.

Yalnız kalmak istemediğim için Willy'de kalıyorum. Yatağının başında tahta bir raf üzerinde boy boy tabanca var. Ayağa kalkıyor. Tabancaları alnma dayıyor. Vurulmuş, ölüyor gibi yavaşça yere yıkılıyor.

O geldiğinde, mum ışığında güzel gözlü bir delikanlıyla yemek yiyorum. Kırmızı şarap içiyoruz. Kapı çalıyor. Neden onunla yaşamayı istemediğimi yazdığım an çıkıp geldi. İşte karşımda. Üzerime atılıyor. Beni odaya, yatağın üzerine sürüklüyor..

— Yapma!

— Sana ne oldu? Sensiz yaşayamam.

— Yaşarsın. Herkes herkessiz yaşayabilir. Bizim ilişkimiz bitti. Seninle ilk yattığımız gecelerde bile, sanki sevişmenin sonunda kollarımda bir ölü kalıyordu. Birbirimizi boşluğa sürüklüyoruz, öldürüyoruz.

— Birlikte ölelim!

— Ne farkı var. İstersen bahçeye bir çukur kazıp, ikimizi gömsünler.

— Gömsünler, isterim.

— Gömmesinler. Gel otur, getirdiğin konyaktan içelim. Sevdiğin kenti anlat.

O gece, delikanlıyla kalıyorum. Sevişiyorum. Sonra yağmur yağıyor. Bir daha uyuyamıyorum. Dünya hızlandı. Beynim kafamdan uçuyor. Beynimle düşüncelerimi sınırlamam olanaksız. Willy beni izliyor. Tabancalarından biriyle beni öldürmek istiyor. Beni öldürmek istiyorlar. Her şey düzenlenmiş. Delikanlı da bir düzen. Beynim uzaya atılmış gibi. Uyuyamıyorum. Kafamın içinde durdurulmaz bir düşünce akımı var. Uyutun beni. Hapları saklamayın. Doktor getirin. Uyutun. Hastalanıyorum. Sokağa fırlıyorum.

— Beni öldürecekler!

Şimdi artık dünyayı ben yönetiyorum.

Büyük bir coşkuyla başlayan hastalık, beni Ankara'dan İstanbul'a getirmiş, büyük kentin ortasındaki sinir hastanesinin bu sevimsiz odasına sokmuştu. Yirmi dört yaşımda girdiğim bu odada büyük coşkularım, duyarlılığım, düşüncelerimin sınır tanımaz özgürlüğü, korkusuzluğum beş yıl süreyle elimden alınacaktı.

Ama karanlık İstanbul gecesinin yağmurlu neminde yalnız yorgunluğumu düşünüyorum. Başka hiçbir şey. İlaçlarım veriliyor. Uzun saatler uykuyu ararken tek yardımcım küçük radyodan dinlediğim müzik. Torelli, Marcello biraz olsun durgun anlar yaşatıyor. Bu hastaneyi kentin diğer önemli klinikleri izleyecek, çeşit çeşit hastalar tanıyacak, kimiyle kavga edecek, kimiyle arkadaş olacağım. Bazen dövüşüp, birbirimizin saçını yolacağız. Gülümseyerek, kuzu gibi, elektroşoka yatmayı öğreneceğim. Kendimi kurtarmak istiyorsam.

"Guguk Kuşu" filmini izliyoruz. Doktorlar, hastane düzenine başkaldıran, hastaların dış dünyada iyileşeceklerini savunan, bu yolda çaba harcayan bir hastayı elektroşoka yatıracaklar. Hemen sinema salonundan çıkıyorum. Ayakkabılarım yumuşak halılara gömülüyor. Dışarı çıkar çıkmaz bir sigara yakıyorum. Elektrikli merdivenlerle pasajın alt katına iniyorum. Sonra gene yukarı çıkıp, katlar arasında yer alan vitrinlere bakıyorum. İleri-deki açık hava kahvesinden pop müziği geliyor.

"Seyirciler arasında benden başka elektroşok yiyen yok", diye geçiyor aklımdan.

"Yoksa onların da hemen filmi terk etmeleri gerekirdi". Sinema uzay filmlerindeki görüntüleri andıran modern bir pasajda. Çevremdeki aydınlığa, tek tük gelip geçen insanlara bakıyorum. Sonra gene filme giriyorum. Hasta ağaç haline getirilmiş. Artık yaşamı yalnız derin acılarla dolacak. Bunu engellemek isteyen arkadaşı, onu boğup öldürüyor. Kurtarıyor.

Hastane çeşitli yapılardan oluşuyor. Ortada büyük bir bahçe var. Burada karnabahar, lahana, karalahana, yeşil salata gibi kış sebzeleri ekili. Kentin ortasında, eski Fransız yapıları, demir parmaklıklarla kapanmış küçük hücre pencereleri ve sessizliği ortaçağa varan bir sebze bahçesi içindeyim. Gelip geçenler de zamanı, yılı, günü yansıtacak nitelikte kişiler değil. Yavaş yürüyen hastalar. Küçük adımlar atan bunaklar. Zayıf, solgun hademeler, beyaz önlüklü, siyah pelerinli doktorlar, lacivert uzun giysili rahibeler. Hepsi eski, cansız, yavaş ve sessizler. Sanki dışarıda, hemen şurada elli metre ötedeki tahta kapının dışında Şişli'nin kalabalık, insan ve trafik dolu caddeleri uzanmıyor da, sessiz, boş dağların yamaçları yükseliyor ve ardında geniş, bomboş bozkırlar var. Öylesi bir sessizlik. Öylesi bir solgunluk. Öylesi bir hastalık bürümüş havanın, toprağın ve sebzelerin bütünlüğünü.

Arkada, kaldığım pavyona hafif asfalt bir meyille iniliyor. Meyilin başında, kimsesiz, Katolik bunakların barındığı gri taş yapı yer alıyor. Önünde çitlerle çevrili küçük bir bahçe var. Dar pencerelerden dışarı bakan solgun, beyaz ihtiyarlar iki bin yaşında. Nereye baktıklarını, ne gördüklerini bilmiyorlar. Üzerinde kanatlı melekler uçuşan renkli bir porselen vazonun dur-

duğu yüksek sehpaya yaslanıp, nişanlılarıyla resim çektirdikleri mutlu günlerini ve yaşamlarının tek erkeği olan kocalarını, onunla bastonla parklarda yürüdükleri günleri, bağrışarak konuştukları, ama gene de birbirlerini duymadıkları günleri, Akdeniz limanlarına yaptıkları bir gemi yolculuğunu mu düşünüyorlar acaba? İlaç alıyorum. Uyutuluyorum. Arkadaşlarım beni görmeye geliyor. Kimi çiçek, kimi meyve getiriyor. Sonra onlar kentin yaşamına dönüyor. Ben hastanenin sonsuz yalnızlığına. Geceler çok erken gelir hastanelere. Ama bitmek bilmez. Gün doğmak bilmez. Kış günlerinin hemen öğleden sonra kararıveren havasıyla birlikte akşam çöker hastane koridorlarına. Tatsız bir yemek yiyoruz. Sebze, et ve meyve aynı tadı (tatsızlığı) veriyor. Işıklar mum gibi ölü. Üstelik mum gibi dinlendirici de değil. Derin bir uykuya düşmeye çabalıyorum. Olmuyor. Uzun sürüyor uykunun gelip, beni bana unutturması. Ana rahmine düşüşümü anımsar gibi oluyorum. İlaçların etkisiyle mi? Sonra ana karnındaki gibi, geçici, tedirgin bir uykuya düşüyorum. Her gece kapım açılıyor. Ve işte o korku gene karşımda. Güçlükle sığındığım uykudan uyandırıyor beni.

— Üstüme gelme, tedirginim, korkuyorum!

Koridorun sonundaki odalardan birinde kalan, geri zekalı, her yanını kıllar bürümüş, insanla hayvan arası, konuşmayan, işitmeyen, garip hırıltılar çıkaran kız gene yatağıma geliyor. Bana yaklaşıyor. Her gece bunu yapıyor. Sevmiş beni.

Beş yıl süreyle yaşadığım acıları, iki saatlik bir filmde görüyorum. Ben de hastanelerde hastalara oradan kurtulmanın yollarını göstermeye çabalamış, onlara bu dönemlerin geçici olduğunu anlatmaya çalışmıştım. Hangileri kurtuldu? Bilmiyorum. Şimdi ben özgürüm. Burada özgürlük sözcüğünü yalnızca kapalı olmamak, kilitlerin ardında bulunmamak anlamında kullanıyorum. Ölümle burun buruna geldim, ama işte özgürüm. Büyük bir Avrupa kentinde sinemadan çıkıyorum. Süm ile beni eylül akşamının rahatlatıcı, güzel, ılık havası karşılıyor. Bulvarlar ışıklı. Gündüze oranla çok tenha.

— Kardeşinin çektiği acıları biraz olsun duyuyor musun? Görüyorsun işte. Hastalar ancak günlük yaşam içinde, yakınları arasında, davranışlarına hasta denilmeyen insanlar arasında iyi

edilebilirler. Çünkü sinir hastalığı da bulaşıcı bir şey. Hem öyle mikrop almakla değil, bir insanın umutsuzluğunu derinden algılamakla bile geçebilir. O zaman gücün varsa kurtar kendini. Ne ilaç, ne şok. Hastalık ile sağlık arasındaki bağ o denli zayıf ki, bir şizofrenin otuz yıllık solgunluğunu, zayıflığını, iştahsızlığını, çürümüş dişlerini ve zamanı yitirmişliğini yakından duymak, şizofreni kokusunu koklamak bile hasta edebilir insanı.

— Ama sen hastaydın, onlar arasında bakılman, kilitli kalman yerinde olmuştur,

gibi bir yanıt veriyor.

Anlatamayacağım. Bu insanlar *"Guguk Kuşu"* filmini de, Napolyon'un yaşamöyküsü filmini de, limana yanaşan beyaz bir yolcu gemisini de, vitrinlerdeki yeni sonbahar giysilerini de aynı gözlerle seyredebiliyorlarsa, elimden ne gelir? Uyuyamayacağımı sanıyorum. Bu filmle garip bir duyarlılığa sürükleneceğimi sanıyorum. Rahat yatağa uzanıyorum.

Karanlık, uzun geceler vardır. Kapalı gözlerle uzandığım. Birkaç saatin bana ait olduğu karanlıklar. Bazen fırtına sesi işitilir. Bazen pancurların çinkolarına gür yağmur damlaları çarpar. İçime dek gelir yağmurun coşkusu, ıslaklığı. Çoğu kez sokak köpekleri havlar. Köpek havlamaları, bir köyde, ya da orman kıyısında bir evde yattığım duygusunu uyandırır bende. Hiç bitmesin isterim havlamaları. Sabah kalkınca bahçeye, kıra çıkayım isterim. Yazı yazarım bu saatlerde. Uzun uzun. Hep düşüncelerle yazmaktır bu. Kalkmak isterim. Kalkarsam, denize vuran ışıkların parlaklığını görürüm. Ve ağaçların koyu gölgelerini. Evler, geceden daha karanlıktır. Bazı odalarda ışık yanar. Uyandığımda yitmiştir yazdıklarım. Yazın, özellikle temmuz ya da ağustos ise, sıcak bir güneş havayı, sokakları, evin içini, koltukları, tahtaları ısıtmış, müthiş bir parlaklık bürümüştür kenti. İnsanı sıkan, garip, nedeni belirsiz umutsuzluklara düşüren bir parlaklık ve kızgın güneş. Birkaç gün uzunluğundaki yaz günleri. Kış aylarındaysa gri bulutlar kentin üzerine inmiştir. Yağmur dolu bulutlar. Gün başlamış, ilerlemiştir bile...

Öğleden sonra. Hastanedeki demir karyolada yüzükoyun yatıyorum. O geliyor. Elleriyle yüzümü okşuyor.

— Ellerin sigara kokuyor. O kadar yaklaşma bana. Ben sigarayı bıraktım. Kokusuna da dayanamıyorum.

Başı her zamanki gibi bir yana eğik. Gülümsemeye çalışıyor. Yeşil yapraklı, turuncu çiçekler getirmiş bana. Sevdiğim çiçeklerin başında gelir bunlar. Ama adlarını bilmem. Siyah bir gocuk giymiş. Yüz çizgileri her zamanki gibi derin. Ellerinde, dudaklarında hafif bir titreme var.

Sıcak bir yaz günü. Onu Divan Pastanesi'nde annemle tanıştırıyorum. İlkin annemin elini sıkıyor. Sonra benimkini. Elleri ter içinde. "Böyle elleri terleyen bir adamla nasıl evleneceğim," diye geçiyor aklımdan. Garip bir utanma, garip bir isteksizlik var içimde. Her an kaçıverecek gibiyim. Kadınsı yüzlü, kılsız, "sevimli çocuk" denebilecek erkekleri severim. Bu adam hiç de kadınsı yüzlü değil. Genç. Ama yüzünde derin çizgiler var. Sanki çocukken bile yüzü buruşukmuş. Genç. Ama her şeyi yaşamış da, artık hiçbir şeye aldırmıyor gibi bir tutum içinde. Gelişigüzel alıyor yaşamı. Sıkılıyor. Sıkılan erkekleri de hiç sevmem.

Paris'e büyük bir yük kamyonunun şoför mahallinde Porte des Lilas'dan giriyoruz. Nisan ayında bulutlu bir sabah. Yağmur, kentin kenar mahallelerini iyice ıslatmış. Kamyondan inince, küçük bir otelin zilini çalıyoruz. Kapı kenarındaki hoparlörden bir kadın sesi işitiliyor. Küçük bir odadayız. Camı açıp, bu kente bakmak istiyorum. Bazı yapılar ve işlerine giden insanlar görüyorum. Birkaç saat uyuduktan sonra, Montparnasse Garı yakınlarındaki ünlü bir kahveye gidip oturuyoruz. Yağmur dinmiş. Caddeler ıslak, ama ilkbahar güneşiyle parlıyor. Kaldırımlara taşmış masalar, gelip geçenler, gerçekten çarpıcı bir canlılık. Aynı gece onunla bir otelde yatıyoruz. Sonraki gecelerde de çatı katındaki odasında. Duvarda Mübin'in siyah kırmızı bir resmi asılı. Odanın içinde yatak büyük yer kaplıyor. Bunun dışında adım atacak yer yok. Küçük pikabını tahta bir masaya koymuş. Durmadan Fransız şarkıları dinliyor. Geceleri seviştikten sonra, Bach'ın viyolonsel sonatlarını dinliyoruz. Hüzünlü bir müzik. Bir an önce ondan ayrılmak, daha çocuksu sevgiler yaşamak istiyorum.

Onunla yeniden buluştuğumuzda bir başka erkekten gebeydim. Çocuğu aldırdığım gün, bana kırmızı karanfiller getirdi.

Sabaha dek elimi tuttu. Demek onun için büyük bir sevgiyim. Böylesi bir sevgiye gereksinme duyuyor muyum? Hayır. Yalnızca bir erkeğe gereksinme duyuyorum. Üç, dört yaşımdan beri bir erkeğe gereksinme duyuyorum ve artık yanımda bir erkek olmadan uyuyamıyorum. Bu adamla yatınca eksiksiz bir boşalma duyuyorum, ama sonunda salt bir boşluk. Bir anda karamsarlığa düşüyor, mutsuzlukla baş başa kalıyorum. Sevişme yolculuğu, coşkusu, ölüm isteğiyle bitiyor. Bunun için ondan kaçmalıyım. Ama ailemle de kalamam ki.

Birkaç porselen tabak, birkaç tahta sandalye, bir kilim satın alıyoruz. Dantel giysi diktiriyorum. Üzerine saten pardösü giyeceğim. Son anda ablası başıma tüllü bir şapka takacak, Pirko elime bir çiçek demeti getirecek... ve gerçekten evleneceğim galiba.

Garip bir evlenme töreni. Üç dört arkadaş var. Sarhoşum. Nerede olduğumu biliyorum. Neden evlendiğimi bilmiyorum. Sevmeden evlendiğimi derinden duyuyorum. Nikâh memurunun söylevini bir güldürü izlermiş gibi dinliyorum. Gülüyorum. Arkadaşlar da gülüyor. Boş salonu kahkaha ve kikirdemeler dolduruyor.

"Bu olmayacak, kalkıp çıkayım", diyorum. Kalkıyorum.

İmzaya çağrılmışım.

Evlendiğim adam gerçek kişiliğini hemen belirtmeye başlıyor. Tek bir dünyası var. Paris! Paris! Paris! Benden öç almak istiyor. Neden başkasından gebe kaldın diyor. Çok tutumlu. Para harcanmasın istiyor. Tutucu ailesinin yargılarını saygıyla karşılıyor. Çelişkiler anlaşılmayacak kadar büyük. Gece yarısı tiyatrodan dönüyor. Evde hemen küçük bir Paris dünyası yaratmaya çalışıyor. İki kadeh içmeden çok sinirli. Sonra rahatlıyor. Léo Ferré'yi dinliyor. İçkisini yudumluyor. Dilinde içkinin tadını iyice sindirmeye çalışıyor. Sonra yudumluyor. Ve:

— Oh,

diyor.

Léo Ferré'nin plağına bakıyor. Şarkılarla birlikte gözünün önünde Paris canlanıyor. Bulvarları, kahveleri, bar kenarında ayakta içilen içkileri. Her gece Paris düşü.

Léo Ferré'yi on dört yıl sonra dinliyorum. Karanlık bir salonunda Berlin'in. Siyah pantolon, siyah yarım kollu bir göm-

lekle çıkıyor sahneye. Bembeyaz saçları omuzlarına dek iniyor, tepesi biraz açık. Banttan çalman orkestra müziği tüm salonu dolduruyor. Arada bir kendisi de piyano çalıyor. Léo Ferré'nin tüm davranışlarının, omuz büküşlerinin, parmaklarını avuç içinde tutup, bir balet gibi ellerini sallamasının, dudak kıvırırken gözleriyle gülümseyişinin, küçük adımlarla yürüyüşünün onun davranışlarıyla aynı olması bir rastlantı mı? Beraberliğimizi onun sevdiği müziklerle bir kez daha yaşıyorum.

"Ne garip" diye düşünüyorum. Uyumaya çalıştığım gecelerin geç saatlerinde, o bu adamın plaklarını dinlemekten hiç usanmıyor. Rakıdan sonra konyağını yavaş yavaş yudumluyor.

— Paris'i görmeden, Paris'i yaşamadan insan, insan olamaz,

diyor.

Paris'i yaşadı. Paris'i de burukluk ve bunaltıyla yaşadı. Oysa şimdi Ankara'da. Paris'sizliği daha da buruk ve daha da bunalarak yaşıyor. Paris'e kurtarıcı kent olarak bakmak, ne büyük bir saplantı.

Léo Ferré'yle birlikte onu görüyorum. Düşünüyorum. Ne iyi, ne de kötü düşünüyorum. Salt düşünce. Salt resim. Beyoğlu otellerinde yaşıyor. Akşamüstleri küçük Tünel lokantalarına yemek yemeye, içki içmeye geliyor. Yıllarca karşılaşmıyoruz. Beyoğlu kalabalığında bir adam geliyor.

— Çok iyi tanıyorum bu insanı

diyorum, bir an.

O. Şişmanlamış. Ölümünü düşünüyorum. Ölümünden önce, onu karanlık bir lokalin amerikan barına yaslanmış, içki içerken son görüşümü anımsıyorum. Kırmızı bir balıkçı kazak giymiş. Lacivert ceket. Sigarası yanıyor. El sıkışıyoruz. Birbirimizi yanaklarımızdan öpüyoruz. İçin için henüz ölmediğime, yaşamın sürekliliğini duyduğuma seviniyorum.

Karlı gecelerde bir tutam kar birikmiş oluyor saçlarının üzerinde kapıyı açtığımda. Yüzünde, iyice temizlenmemiş tiyatro makyajının izleri. Boynu biraz bükük, yorgun görünüyor. Bu yorgunlukla yüzü iyice yaşlı görünüyor. Eve girer girmez, birlikte getirdiği, gazete kağıdına sarılmış, otuz beşlik rakıyı açıyor. O an, ona acıyorum. Saatlerce yemek sofrasında oturuyor.

Paris şarkılarıyla gene düşlerini yaşıyor. Sonra konyak istiyor. Sonra kahve istiyor. Sonra bira istiyor. Sonra sevişmek istiyor. Saatlerce sevişmek istiyor. Artık boşaltmak bilmiyor.

— Her kadına yeterim ben,

diyor.

Günün yirminci saatini yaşıyorum. Çok yorgunum. Derin uykularda olmam gerek. Gün ağarıyor. Biraz sonra işe gideceğim. Başkentte, geceleri büyük Avrupa kentlerinin coşkusunu düşleyecek zamanım yok. Siyah iç çamaşırıyla önünde dolaşmamı istiyor. Ona, sevdiği genelevlerde paralı kadınlardan aldığı aşk tadını verecek bir sevişme anlayışım da yok. Aldatılmak istiyor. Aynı gün, bir başkasıyla yatmışsam, bunu garip bir duyguyla seziyor. Benden daha çok hoşlanıyor.

Neden bunalımları çözümleyemiyoruz? Neden dost olmadan, erkek-kadın, karı-koca olmaya çabalıyoruz? Yirmi yaşlarının başındaki insanlar böyle mi olmalı? Sevişmek için, ilkin nikâh imzası mı atılmalı? Ya da yalnız kalıp, yıllar yılı erkek-kadın özlemiyle kendi kendilerine mi boşalmalılar? Erkekler, kadın resimlerine mi bakıp heyecanlanmalılar? İlk kadını genelevde mi tanımalılar? Karı-kocalar birbirlerinin gövdelerine "mal" gözüyle mi bakmalı? İnsanın doğal yapısı bu davranışların tümüne aykırı. Bizim insanlarımızın insan sevmesi, insan okşaması çocukluktan engelleniyor. Saptırılıyor. Çarpılıyor.

Şimdi klinikteki odama turuncu çiçekler getiriyor. Hiç sevmediğim elleri sigara kokuyor. Şimdi eylül. Şimdi o öleli ikinci sonbahar yaklaşıyor.

Boşandığımızı bildiren telgraf, kliniğe geliyor. İstanbul'a taşınıyorum. Şimdi artık işim, yalnız kalabileceğim bir evim de yok. Birkaç yılda yabancılaştığım İstanbul kentinin büyük boyutları içinde yalnızım.

Daha çok Ermeni azınlığın oturduğu bir mahallede evimiz. Apartmanın hava boşluğuna bakan, küçücük bir odada geçmişi düşünüyorum. Coşkuyla başlayan hastalık, yerini büyük bir durgunluğa bırakıyor. Bu dayanılmaz sessizlik ve isteksizlik, eylemsizlik ne? Uyanır uyanmaz saplantılarla başlıyor gün. Yataktan hiç çıkamıyorum. Duyduğumu, okuduğumu, gördüğümü

kavrayamıyorum. Yanımdakilerin konuştuklarını dinliyorum. Benim de katılmam gerektiği düşüncesiyle, ara sıra:

— Evet,

ya da;

— Hayır.

diyebiliyorum. Kafamda hep saplantılar. Kendimi sürüklüyorum. Aynı korkunç sıkıntıyla. İnsanlar arasına. Çünkü yerim, insanların arası. Sabah uyanınca, günün boşluğu korku veriyor bana. Eski dostlarımı arıyorum. Kurtuluş son durağında, ana caddedeki Oğuz Apartmam'nm bodrum katında Hayalet Oğuz oturuyor. Camı vuruyorum. Uyanıyor. Hemen bulucinini giyip, bodrum katının kapısını açıyor.

— Sabaha kadar senaryo yazdım. İyi ki uğradın, uyandırdın. Hemen Yeşilçam'a gidip vermem gerek, bir yandan film çekiliyor,

diyor.

Ev karanlık. Ana caddeye bakan dar camdan, yoldan geçenlerin ayakları görünüyor. Duvarlarda, ev sahibinin resim kolleksiyonu asılı. Çok tozlu, bakımsız, yoldan geçen arabalarla titreyen bir büyük oda.

Hayalet'le birlikte Beyoğlu'na iniyoruz. İşini bitirmesini susarak bekliyorum. Sonra bir lokantaya oturuyoruz,

— Kurbağa bacağı yer misin, güzelim?

diye soruyor.

Saplantıların acıları, burada da sürüyor. Uyandığım an başlayan, uykunun derinliklerinde ancak biraz azalan acı. Arkadaşlarıma belli etmemeye çalışıyorum. Onlar şakacı, özgür "beni" arıyor. Bulamıyor. Onların dünyasında iniş çıkışlar bu denli büyük değil. Onların dünyasmda coşku delilik derecesine varmıyor. Onların dünyasında bunalım ölüm korkusuna, belki de ölüm isteğine dönüşmüyor. Onlar yemek yemeyi her zaman seviyor. Düzenli yemek yiyiyorlar. Duygusal coşkular yemek gibi beslemiyor onları. Onlar işlerine inanmış. Onlar "başkaldırmayı" savunurken, belli bir düzenin akışındaki yerlerini korumaya çalışıyorlar. Onlar, dolmuşa biner gibi evlenip, iner gibi boşanmıyor.

Yeniden hastanedeyim. Güzel bir ilkbahar, erik ağaçlarının çiçekleriyle başlamış. Beni, pavyonun giriş katındaki meşin

yatağa yatırıyorlar. Günaşırı kolumdan iğne yapıp bayıltıyorlar. Uyandığımda hiçbir şey bilmiyorum. İnsan nedir? Dünya nedir? Boyutlar, gelişimler nedir? Kimim? Neyim? Sonra ilkin kendimi görüyorum. Benim. Hastayım. Narkozdan uyandım. İğneden çürüyen kollarımı görüyorum. Odadaki bitkileri görüyorum. Sonra yavaş yavaş anımsıyorum. Ben: benim. Yirmi beş yaşındayım. Kadınım. Coşkuyla gelen deliliğin ikinci bölümünü yaşıyorum. Arada durgunluğun acısını çektim.

Yıllar sonra narkozla birlikte elektroşok verildiğini anlıyorum. Hastaneden çıkınca her şey büsbütün allak bullak oluyor. Kavramlar karışıyor. İnsanları tanıyamıyorum. İyi tanıdıklarıma:

— Sen kimdin? Anımsıyamıyorum,

diyorum.

Şimdi gene evdeydim. Kendim hakkında karar vermekten yoksunum. Sanki bir eşyayım. Konuşup, fısıldaşıp, istedikleri yere koyuyorlar beni. Derin bir uykudan uyandırılıyorum. Sevdiğim insanlar gelmiş.

— Yenikapı'ya, meyhaneye gideceğiz,

diyorlar.

Nasıl olur? İçki içmem yasak. Beni nasıl derin, rahat uykumdan, beni kendime getirecek uykumdan kaldırıp, meyhaneye götürmeyi önerirler? Ama nasılsa yatacak günlerim ve gecelerim çok. Ben içmesem de, onların neşeli konuşmalarını dinlerim. Bir kuşkum da var. Yenikapı meyhanesi diye beni arabaya bindiriyorlar. Bir bahçeye giriyoruz. Biraz sonra, gece karanlığında, tanımadığım bir gri klinik kapısı önündeyiz. Elbirliğiyle beni şişman bir hemşireye teslim ediyorlar. Odamı gösteriyor. Yanımdaki yatakta başka bir kadın yatıyor. Aynı rahat uykuyu bulmama olanak bırakıldı mı?

Yabancı doktorlara, her şeyi baştan anlatmak zorundayım. Arkadaşlarım da gelmiyor. Yaz yaklaşıyor. İnsanlar, güneşli günlerde açıkhavada oturuyor olmalı. Tuvaletler girilmeyecek kadar pis kokuyor. Yemekler yenilemeyecek kadar kötü. İlaçlar susatıyor. İçecek hiçbir şey yok.

Akşamları, şişman hemşirenin sevgilileri geliyor hastaneye. Beni de odasma çağırıyor. Kendisi, masasının gerisinde oturuyor. Sigara içiyor. Güzel bir çay hazırlatmış. Lacivert önlüğünü,

kepini çıkarmış, günlük bir giysi, ince topuklu yüksek ayakkabılar giymiş, dudaklarını yanaklarını kıpkırmızı boyamış. Karşısındaki mavi plastik koltukta sevgilisi oturuyor. Kara yüzlü, bıyıklı, şişman, takım elbiseli, altın şövalye yüzüklü, kalın parmaklı, sesi sigaradan kalınlaşmış bir yabancı.

Hemşire:

— Bak, bu soyunsun da gövdesini gör, çok güzel,

diyor.

Gövdem güzel değil. Ama bu olağanüstü şişman hemşirenin gövdesinden mutlak daha güzel. Ama bu yabancı, kalpazan kılıklı adamın karşısında neden beni soyunmak zorunda bırakıyor.

Hiç istemiyorum.

— Haydi, haydi soyun. Ne bekliyorsun?

diye bağırıyor hemşire. Adam bıyıklarını aralayıp, altın dişleriyle gülümsüyor.

Soyunmazsam, ertesi gün doktorlara şikâyet eder. Çok hasta olduğumu, bana şok yapılması gerektiğini söyler. Bahçeye salmaz. Çay vermez. Üzerimdeki geceliği çıkarıyorum.

— Arkanı dön!

diyor.

Arkamı dönüyorum.

— Güzel, değil mi?

diye adama soruyor.

— Onun önünde yavaş yavaş dön!

diyor.

Utanıyorum. Buradan kurtulmanın en kısa yolunun çok iyi, çok yumuşak davranmak olduğunu, her soruluşta hiçbir şeyden yakınmamak olduğunu, uysallıkla iyimserlik göstermek gerektiğini biliyorum.

— Gidebilirsin,

diyor. Odama dönüyorum.

İğneleri hademeler yapıyor. Kanı da hademeler alıyor. Kızarlarsa, deli gömleğine bağlıyorlar. Doktorlar sabah erken hastaneye gelip, hastaları tek tek dolaşıp:

— Bugün nasılız?

diye soruyorlar. Öğleyin hemen gidiyorlar. Kentin zengin mahallelerindeki muayenehanelerinde çok para karşılığı baktık-

ları hastaları var. Çoğu tutucu insanlar. Tüm düşünceleri para. Ev. Araba. Ve çocuklarının güzel geleceği. Gizli sevgililer edinmeye çalışan, ama kendilerini mutlu aile babaları, ileri bilimadamları göstermek isteyen, insanın özünü anlamaktan yoksun kişiler. İyileşmeye başlayan genç ve güzel hastalarını, Beyoğlu'ndaki garsoniyerlerine çağırıyorlar. Hasta, yeniden hastalanacağım, gene bu adamlar bana bakacak korkusuyla gidip onlarla yatıyor. Çünkü hastanelerin düzeni korkunç. Buralarda kimse kalmak istemez. Eğer yaşamından vazgeçmek istemiyorsa. Çirkin ve yaşlıların yüzüne kimsenin baktığı yok. Bunlardan biri, birbaşma bırakılmış bakımsızlığı, hastalığı ve yalnızlığı içinde, odasının demir parmaklığını söküp, aşağı atlıyor.

Pazar. Hademeyi çağırıyorum.

— Hasta demiri kırmış, yatağı boş!

Pencerenin altındaki duvar yüksek değil. Hademe koşup, bir arabanın üzerine düşmüş olan kadını yeniden kliniğe getiriyor. Kadın haykırıyor. Bacakları kanıyor. Kadını sıkıca deli gömleği ile karyolasına bağlıyor.

— Böyle bırakma. Bak demir parmaklığı kırabildiğine göre, bu gömlekten nasılsa sıyrılır, gene atlar,

diyorum.

— Artık bir şey olmaz,

diye yanıtlıyor.

— Kadını bekle,

diyorum.

— Boş ver,

diyor.

Korkuyla odadan çıkıyorum. Bir gece önce onunla bir-odada uyumuş olmanın korkusu beni ürpertiyor. Biraz sonra oda gene boş. Kadın asfalt yolda. Bacakları kırık. Başka klinikten doktor çağırıyorum.

— Neden bakmadınız hastaya?

— Biz burada hasta bakmak için değil, hasta olduğumuz için bulunuyoruz.

Klinik doktorunun evine telefon ediyorum.

— Hasta kendini camdan attı, hemen gelin. Ayakları kırıldı.

Gerçekten çabuk geliyor. Hastayı sedyeyle acil servise taşıtıyor.

— Beni aramasaydın geç kalabilirdik, iki bacağından olabilirdi,

diyor.

— Seni de istersen hafta sonu için evine götüreyim,

diyor.

Gülümsüyorum. Yanlışları ona anlatmama gerek var mı? Kliniğin dar koridorundan iniyoruz. Bahçe aydınlık. Yazı andıran bir bahar günü. Gökyüzü parlak. İstanbul sokaklarında pazar gününün boşluğu, sessizliği.

1971 ilkbaharı. Garip bir ilkbahar. Öncekilerden daha sıcak. Olaylar ülkeyi kavuruyor. Bu olaylarla ussal bağlantımı hiçbir zaman tam anlamıyla değerlendiremedim. Nisan ve mayıs aylarında, yaşamımın en kopuk olaylarını yaşıyorum.

Süm, beni ve ağabeyimi Akdeniz kıyısındaki bir köye götürüyor. Bu köye ve Akdeniz'e ilk gelişim. Sonraları çoğu kez gittiğim bu yörelerde, ilk izlenimlerimin çok başka olduğunu şaşkınlıkla saptadım.

Köyün antik tiyatrosunu ve sütunlu Roma yolunu hiç görmüyorum. Gerideki Toros dağ sıralarını denize çok yakın, denizle dağlar arasında kalan çok geniş ovayı da, ağaçlarla bezeli bir orman olarak anımsıyorum.

Uzun bir yürüyüş yaptığım, Sorgun'a varan kumsal, gerçek görünüme uyan tek kesit. Köy alanından aklımda kalan hiçbir şey yok. Radyolar sürekli olarak İstanbul'daki tutuklamaları veriyor, arananların adlarını sayıyor. Bu haberlerde sert bir terör var. Ağabeyimle birlikte İstanbul'a dönüyoruz. İstanbul'un mayısı, temmuz gibi sıcak. Ağabeyim hemen tutuklanıyor. Ama olaylar, sanki uzaktan yansıdığı kadar korkunç görünmüyor. Terör de, günlük yaşam içinde gizlenmeyi biliyor.

Etkisi uzun süren iki iğne oluyorum. Bu iğne on beş-yirmi günlük bir düşe sokar insanı. Konuşmak, yürümek, yaşamak güçleşir. Birdenbire insanın diline müthiş bir kramp girer. O an hemen bir karşı iğnenin yapılması gerekir. Yoksa bu kramp açılmaz.

Tatsız bir olay.

Bir süre sonra gene köye geliyorum. Kumsal, güneş altında sapsarı. Sanırım Sorgun'a ikinci gelişimde yürüyorum. Şimdi gene İstanbul'daki yakınlarımın yaşamından kuşku duyuyorum. Köyde de arama yapılıyor. Akdeniz'le birleşen kayalıkların önünde duruyorum. İki Avrupalı yanıma yaklaşıyor:

— *Yunan adalarından birine gitmek istersen, yaşamın tehlikedeyse, motor var, seni bırakabiliriz,*

diyorlar.

— *Öyle bir şey yok,*

diyorum.

Öğleden sonra, öteki koyda Süm'le oturuyoruz.

— *Sabah, Sorgun'a birlikte yürüdüğüm çocukla yattım,*

diyorum.

— *Sen delisin,*

diyor.

— *Beni rahat bırakın, rahat dolaşmak, dilediğimi yapmak istiyorum,*

diyorum.

— *Hayır, hastalandın. İstanbul'a gitmelisin,*

diyor.

Kumsalda koşmaya başlıyorum.

— *Delidir! Yakalayın!*

diye arkamdan bağırıyor. İşte o an gene deliriyorum.

Gece. Köy evinde mum ışığında oturuyoruz. Bir erkeğin elini tutuyorum. Onun elini tutmasam, kendimi gerçekten boşlukta duyuyorum. Beynim gene boşluğa fırlayacak gibi oluyor. Sert, kesin davranışlı, kişiliğini henüz pek anlayamadığım bir kocam daha var. Fırtına gibi köy odasına giriyor. İşte o an, gerçekten deliriyorum. Biraz istediğim gibi davranmaya başladığımda, götürülüp, demir parmaklıklar gerisine kilitleniyorum. Oysa bu adamla, beni doktor ve kliniklerin eline bırakmasın diye evlendim. Evlenirken ondan tek isteğim bu oldu. Hastalanırsam evde kalmak, plaklarımla, kitaplarımla sevdiğim bir iki eşyayla olmak ve çay içebilmek istiyordum. Sabaha karşı Antalya'dan kalkan bir uçağa yetişmek için, muhtarın arabasına biniyoruz. Kliniklere dayanacak gücü henüz toplamış değilim. Gitmek istemiyorum.

— Buradaki bir hastanede yatayım,
diye diretiyorum.

Muhtar:

— Ama benim silahım var,
diyor.

Antalya'da bir hastanenin kapısındayız. Gerçek bir hastane mi?

— İşte burada yatmak istiyorum!
diyorum, yere oturuyorum.

Antalya'da bir sinir doktoruna gidiyoruz. Karısı divanda oturmuş, gazete okuyor.

— Nesi var?

— Hasta.

— Ben ne yapayım?

— Haloperidol yazın.
diyorum. Yazıyor. Ücretini ödeyip çıkıyoruz. Sabah 7.30'da kalkan uçağa biniyoruz. *Böylesi erken kalkan bir uçağa binmeden önce bu olayları yaşadık mı? Nasıl yaşadık? Nasıl sığdırdık?* Bunu, yanımdaki akıllılar daha iyi bilir. Uçağın en arka koltuklarında kocamla yan yana oturuyoruz. Bir ara bir anons duyuyorum:

— İsrail üzerine geldik, isteyen yolcular aşağıya atlayabilirler! Bu anons üzerine, bütün yolcular,

— Aaa!
diye bağırıyor. Tabii hiç kimse atlamıyor.

Kente geldiğimizde, Eminönü Alanı'nın sabah kalabalığı arasında doktorumu da ürkerek görüyorum.

Evde ilaç alıp, çok derin bir uykuya dalıyorum. Güçlükle sığındığım uykudan bir arkadaşın sesiyle uyanıyorum. Uyanmak, çıldırmak demek. Uyanmamalıyım. Derin, uzun uyumalıyım. Buna gereksinmem var. Arkadaşıma bağırıyorum. Çünkü artık her şey bitti.

Bunun ardından kendimi elektroşok komasında buluyorum. İnsanın kendini elektroşok koması içinde bulması çok garip, olağanüstü bir olay. Böylesi korkunç bir olayı bir kez yaşamış olmak, sanki bir kez ölmekten daha öte. (Bana sonradan yapılan elektroşokları anımsayarak bir gerçeği kesinlikle biliyorum ki) elektroşokun ortası yoktur. Elektroşokun başlangıcı ve bitişi vardır. Ve ortası yoktur. İnsan için, hasta insan için. Ama

ben o ölüm ortasını yaşadım. Ve işte şokun tam ortasındayım. Elektroşok verilirken düşünüyorum ve duyuyorum:

"... İşte şimdi olaylar o denli ileri gitti ki, bana elektroşok veriyorlar / belki de beni elektroşokla konuşturma yöntemine gidiyorlar / doktor eve gelmiş olmalı / üstelik elindeki şok gereci garip bir gereç / tahta bir boyacı sandığı gibi / kim bilir belki de elektriği iyi ayarlayamadı / ya da kent ceryanı işte / yükselir alçalır / ve öldürür insanı / ve işte beni şimdi evimde şok komasına soktular / konuşturmak mı istiyorlar / kocam gerçekten aldatılıp aldatılmadığını öğrenmek mi istiyor / aldatılsa ne olur aldatılmasa ne olur / konuşturuyorlar mı / konuşuyor muyum / bana bunu yapmamalıydılar / bir gizlim yok ki / hepsine her zaman hastayken de iyi davrandım / kimseye bağırmadım / kimseye saldırmadım / acıları kendim çektim her zaman / öleceğim de ne olacak / ölsem ne olur / ama şokun derecesini çok kaçırdılar / işte elektriğin dişlerimdeki metal dolgulardaki titreşimini duyuyorum / dayanılır gibi değil / böyle şoklar altında ölenler olduğunu biliyorum / bunları bana anlatmışlardı / hastanelerde dersleri dinlerken duymuştum / öğrenmiştim / başımda Süm var mı / olamaz / annem erkek kardeşim kocam / şok içinde onların başımda olduğunu anlıyorum / doktorun da kim olduğunu biliyorum / biraz sonra gözlerimi kapayınca öleceğim / artık uğraşacak kimseleri kalmayacak / istedikleri ne / yaşamımı elektrikle bitirecek kadar / kızmıyorum / salt iyiliğimi istiyorlar / doğal bir olay mı bu / yaşayarak düşünerek yaşanacak olay mı bu / belki de doğal"

— Ölüyorum, devrimci mücadeleyi bensiz sürdürün, diyorum.

(Ne 12 Mart döneminde, ne öncesi ne de sonrası devrimci mücadele içinde kendime bir yer vermiş değilim. Düşünce ve davranışlarım küçük burjuva özgürlüklerinin sıkıcı sınırlarını yıkmaktan öte bir anlam taşımaz.)

Ama o zaman, şok koması içinde, böyle bir mücadelenin yaşandığı günlerde, bu mücadelenin sürmesini istemek, başarıya ulaşmasını istemek, kafama verilen elektriğin öldürücü gücüne dayanmak, ölümümü kolaylaştırmak için değil asla. Doğal bir istek. Benimle büyümüş, benimle gelişmiş, varoluşumun özü

devrimci mücadelenin başarıya ulaşmasını istemek. Ölümle burun buruna gelince, kendiliğinden dışa yansımış bir dilek. Düşüncelerimin özü.

— Ayağa kalk! Seni hastanede böyle mi tedavi ettik?

Haykırıyor doktor.

"hastane korkusu / doktor korkusu / şizofreni kokusu korkusu / şişman hemşire korkusu / gene bu durumdaki hastaları nasıl ayağa kaldırdıklarını üniversite kliniklerindeki derslerde dinledim / anımsıyorum / o an beni böyle bir yöntemle yaşama döndürmek istediklerini düşünerek korkuyla ayağa kalkıyorum..."

Ve altıma ediyorum. Altıma ettiğimi değil, *bağırsaklarım, mide ve öteki iç organlarımın içimden kopup, yere döküldüğünü algılıyorum / işte düşüncelerin en korkuncu / nasıl yaşayacağım bu organlar olmadan* / diye düşünüyorum. Sonra tuvalete gidiyorum.

Léo Ferré şarkılarını ara vermeden sürdürüyor. Demek çıkıp bir sigara içemeyeceğim. Yanımda sarışın, genç bir Alman erkeği oturuyor. Bol bir gömlek giymiş. Boynunda bir ipek şal var. Sarı saçlarını son moda geriye doğru taramış. Çizgili pantolonu geniş. Takım elbisesinin ceketi dizlerinde, öğretilmiş bir ilgiyle izliyor konseri. Tanımasam da elini tutacağım.

Doktor aynı tahta şok gereciyle geldiğinde, annemin evinde masanın altına kaçıyorum. Bir gün önce kapıdan sokağa çıkmak istedim. İzin vermediler. Oysa bir yere gidecek değildim. Biraz ötedeki araba tamir atölyelerine kadar yürüyecek, küçük bostanlar arasındaki gecekondulara bakacak, kendi kendime sokağa çıkabilme özgürlüğünün tadma varacak, sonra eve döneceğim. Ama bırakmıyorlar. O zaman balkondan çıkabileceğimi düşünüyorum. Balkondan ayağımı uzatırsam, taş duvara erişebilir, sonra da avluya atlarım. Yüksek değil. Ancak dört-beş metre. Duvara uzandığımda annem kolumu tutuyor. Ne o beni çekebiliyor, ne de ben duvarı bulabiliyorum, ayaklarım boşlukta kalıyor, dengemi yitiriyorum. Düşüyorum, bacağım mı çıktı? Annem bacağımı itiştiriyor. Ağrıyor, ama önemli değil.

İşte gene kendimi ele verdim. Ancak deliler atlar balkondan. Doktor şok sandığıyla gene karşımda. Gene beni öldürecek. Çok korkuyorum. Yapmasınlar. Yapmasınlar.

— Tutun kollarını.

— Biraz tuz getirin, alnına süreceğim!

Hem kocam, hem Ayberk kollarımı tutuyor.

Birkaç gün sonra, kentin öteki üniversite kliniğine getiriliyorum. Ağustos başı. Buraya getirilip bırakıldığım an, ardımda kilitlenen kapının camlarını kırmakla ne denli azgın bir deli olduğumu kanıtlıyorum. Burası, yıllar önce, ölüm deneyinden sonra gözlerimi açtığım klinik. Artık kapı açılmayacak. Gene hiç tanımadığım doktorların elindeyim. Onlara ne anlatabilirim? Nasıl baştan başlayacağız? Hem deliliğe? Hem akıllanmaya? Kapı yanındaki ilk odanın, birinci karyolasında yatıyorum. Odada iki yatak, iki genç kız var.

Ertesi gün, yıllar önce, lise öğrencisiyken, beni odasına kilitleyen, üzerime saldıran doktoru görüyorum. Profesör olmuş.

— Benimki herkese kalkmaz, ama sen çok ilginç bir kızsın, sana kalktı,

demişti. Uzun süre odasında koşmaca oynamıştık. Bitişikte banyo da vardı. Onunla yatmayacaktım. Çünkü henüz hiçbir erkekle yatmamıştım. Onunla yatmak da istemiyordum. Beni neden odasına kitleyip, bunu istiyordu? Bağırsam, belki buraya kapattırırdı. Sonra muayenehanesine gelip, onunla yatacağıma söz verdim, beni bırakmasını sağlamıştım.

İşte yıllar sonra, onlar akıllılığımıza açılacak kapıların kilitlerini ellerinde tutuyorlar.

Yaptıklarını, hiç çekinmeden bugün arkasından haykırıyorum. Artık nasılsa kilitliyim. Hiç ses çıkarmıyor. Beyaz önlüğü ile çok ciddi yürüyor. Nasılsa, hastaların söylediğine kimse inanmaz.

Burada yapacak hiçbir şey yok. Yaz, dışarıda ilerleyeduruyor. Gazete, kitap, dergi yok. Bahçe yok. Yürümek yok. Müzik yok. İçmek için, bazen musluklardan akan sıcak, kokulu su var. Erkenden uyanıyoruz. Erkenden değil, gecenin tam ortasında uyanıyoruz. Birkaç hasta daha kalkmış, koridorda volta atar oluyor. Hemen sigaraya sarılıyoruz. Sigara içmekten başka bir olanak tanınmayan bu klinikte, sigara bizlere hiç yetmiyor. Günde dört paket sigara içiyorum. Yetmiyor. Belki de yüzlerce paket sigara gerekiyor. Ama yok, yok. Yetmiyor. Tek eylem, sigara ya-

kıp, içime çekmek, dumanı sindirmek, dumanı savurmak, sonra gene nefes çekmek, biten sigara ile yenisini yakmak. Tuvaletler gene şizofreni kokuyor. Şizofreni kokusunu tanıyan bilir.

Artık burada yapılacak şoklara karşı direnmenin hiçbir anlamı yok. Nasılsa yapılacak. Kurtuluş yok. Kapılar kilitli. Camlar demir parmaklıklarla kapalı. Dışarıda yaz geçiyor. Haftalardır açık havada yürümedim.

Önce hemşire geliyor. Güzel boyanmış. Enine giydiği beyaz önlük içinde sağlıklı ve diri. Birlikte bitişik odaya geçiyoruz. Orada gene beyaz önlüklü genç bir asistan doktor, şok gereci yanında ayakta duruyor. Yatağa uzanıyorum. Küçük, dikdörtgen biçiminde sert, tuğla renginde bir şey veriyorlar ağzıma. Onu ısırırken mi gözlerimi kapatıyorum? Ya da gözlerimi kapayıp mı onu ısırıyorum? Bir an ölümün, bilinmeyenin, hiçin içindeyim. Giyotin yemiş gibi (mi?) Şok bitmiş. Ama ne anlatılmaz, ne hızlı bir yokoluş! Korkunç! Kesin. Dehşet verici bir an. Ertesi gün şok yapılmıyor. O gün boyu bu büyük korkuyu yaşamamak, onu bir gün sonraya ertelemek büyük bir rahatlık. Gerçek bir mutluluk. Bir gün sonra gene o sert cisim ağzımda, ölüme gidip geliyorum.

Sonra bitmesi istenmeyen sigaralar içiliyor. Hademe koridoru paspaslıyor. Ardından gece bekçileri gelecek. Kentin yoksul kesimlerinden gelen bu insanlar bekliyor geceleri koğuşu. Sigara tablası bulamıyorum. Sigaramı yerde söndürüyorum. Hademe üzerime saldırıp, suratıma bir yumruk atıyor. Şaka yapıyorsa, ne biçim şaka bu? Yumruklarına devam ediyor. İnanılır gibi değil. Ağzım burnum kanamaya başlıyor. Direndikçe, beni dövüyor.

"Adam ciddi", diye düşünüyorum "bir üniversite kliniğinde, hastanın ağzını burnunu kanatacak biçimde dövme yetkisini kimden almış?"

Onu tutacak kimse yok ki! İlkelliği içinde, o an tüm yetkiler elinde. Öldürmediğine şükür. Hızını alamıyor. Gidip deli gömleği getiriyor. Beni önce gömleğe bağlıyor. Sonra kollarımı gerçek uzunluğundan daha da çekerek, demir karyolanın baş kısmına bağlıyor. Ayaklarımı da iyice çekip, ayakucuna bağlıyor. Bu durumda, bu işkence altında bir an bile yatmaya, dayanma-

ya gücüm yok. İnliyorum. Kapı kilitli. Camlardaki demir parmaklıklar gerisinde yıldızlar gözükmüyor. Demir parmaklıklar gerisinde, gecenin siyahlığındaki yaşamı düşünemiyorum bile. Uzun süre inleyerek, yalvararak yatıyorum. İlkel adamdan özür bile diliyorum. Arkadaşlarıma yalvarıyorum.

— Beni dayanabileceğim bir duruma getir,

diyorum.

Ne kadar süre sonra başka bir sigarayı yaktığımı bilmiyorum.

Taburcu edileceğim gün, camını kırdığım kapı açılıyor. Asansörle iniyorum. Gerçekten salacaklar mı? Kliniğin önündeyim. Başımı kaldırıp, üçüncü kata bakıyorum. Arkadaşlarım banyo penceresinin demir parmaklıkları gerisinden solgun yüzlerle bana bakıyor.

Bu kapıların ardına bir kez daha dönmeyeceğimi biliyorum. Böylesi bir sefaleti hiçbir zaman yaşamayacağım. Direnmeliyim. Beni iyileştiren ne şok. Ne de ilaçlar. Beni iyileştiren, bu kliniklere bir kez daha kilitlenme olasılığının verdiği büyük ve derin korku.

Araba, İstanbul bulvarına çıkıyor. Eylül. Güneş altında yürümeyi öğreneceğim. Akşamüstü Taksim Parkı'ndaki Mutfak'a gidiyoruz. Sokakları ne kadar özlemişim.

Akşam yemeğini, sıkıyönetim hapishanelerinden çıkmış arkadaşlarla bir dostun evinde yiyoruz. Onlar devrimci türküler söylüyor.

— Ne olur, devrimci türküler söylemeyin,

diyorum.

Hapishaneden çıkmanın coşkusunu, klinikten çıkmışlığın yorgunluğunda taşıyacak güçte değilim.

Konser bitiyor. Çıkar çıkmaz bir sigara yakıyorum. Beni bekleyen bir büyük kent, bu kentin sabaha kadar açık kahveleri, barları, Yunan müziği çalan meyhaneleri var. Süren, akan yaşamın içinde bulunmak ne büyük bir coşku! Hele bu coşkuyu karşılayan, bu coşkuya bulvarları, kahveleri, insanlarıyla yanıt veren bir kentte olmak. Çoğu kez insan yaşamı, yaşanmış coşkuların anısı ile de geçer. Ama yaşamın bazı kesitlerinde bu coşku gece ve gündüz somut olarak kavrar benliğimizi. Bir şarkıyla.

Bir resimle. Uzayan bir bulvarla. Sevilen, teni okşanan bir insanla. Yaprakları hışırdayan bir ağaçla.

Konserde yanımda oturan gençle, küçük alanın kıyısındaki kahvelerden birine gidiyoruz. Konyak ve kahve söylüyoruz.

O öleli ikinci sonbahar geliyor. Sanki karşımda. Yudumladığı konyağın tadını içine sindirmeye çalışıyor. Gözleri yorgun. Gözleri insancıl. Gözleri dalgın. Duyguları uzaklarda. Sevişip, ölüm sessizliğine gömülmek ister gibi. Ölüm sessizliği çok genç buldu onu. Karı koca olamadık. Gerçek dost da olamadık. Bir kitapta okumuş, bir filmde izlemiş gibiyim beraberliğimizi. Bir konserde dinlemiş gibiyim. Severek anımsanan bir kitap gibi bile değil. Paris'in Select kahvesinde başlayan, Şişli'nin bir özel sinir kliniğinde turuncu çiçeklerle biten beraberliğimizi. Uzun yaşamın bir küçük kesiti. Dünyasındaki insanlardan biriydim. Onunla birlikte hiçbir şeyim ölmedi. İnsan ölümünü kendi kendine ölüyor.

Apartmanların çevrelediği, taş döşeli küçük alanda birden sonbaharı kokluyorum.

İstanbul Boğazı'ndan doğru esen rüzgâr saçlarımı uçuruyor. Yerdeki sarı, turuncu sonbahar yapraklarından gelen doğa kokusunun, şimdiye dek algıladığım en güzel koku olduğunu duyuyorum. Yaprak kokularında biraz o da var. Dipdiri.

Yalıların gerisindeki çarşıya uzanan dar sokağa doğru yürüyorum.

Yeniden Akdeniz

Antik tiyatronun en üst basamağında oturuyorum. Toroslar'ın ardından doğacak güneşle bürüneceği renkleri bekliyorum. Güneş, dağları mor, mavi, yeşil, lacivert, kahverengi, koyulu açıklı tüm renklere boyayacak. Güneş, renklerini dağlara yansıtarak doğacak. Dağ sıraları arasındaki vadilerden kalkacak pus, tepelere doğru yükselecek. Günün uzantısında yitene dek. Belki de gün boyu puslu kalacak Toroslar. Sıcak ovanın, pamuk tarlalarının, antik kentlerin gerisinde.

Henüz koylar sessiz. Köy yavaş yavaş uyanmaya hazırlanıyor. Bu topraklarda güneş hep böyle doğdu. Gün bitiminde denizin, yeşil mavi denizin içine sönmüş, ama kızıllığını koruyan, yuvarlak bir ateş gibi battı. Sıcak Akdeniz akşamlarmda. Geçmiş ve gelecek zamanların akşamlarında. Başka insanların, başka uygarlıklar yaşadığı, yaşayacağı çağlarda. Güneş ısıttı, ısıtacak gökyüzünü. Sahildeki kumları. Verimli ovayı. Geceleri yıldızlar bürüyor gökyüzünü. Eski çağlarda belki kumsalda da sevişti insanlar. Dalgaları ayaklarının altında duydu. Ben, ya da başkası böyle yaşadı Akdeniz'i. Böyle yaşayacak. Binlerce yılın güneşini şimdi ben bekliyorum. Sabaha karşı. Tiyatronun taş basamağına oturmuş, doğaya bakıyorum. Birkaç saat sonra köyden ayrılacağım. Büyük kente döneceğim. Uzun süre yalnız güneşin doğuşunu, batışını, bulutların rüzgârla birlikte koşuşunu, yağmurlu, yağmurdan sonra çok ender görülen gökkuşağını ve gökkuşağının mora bürüdüğü denizleri, dilediğimce seyretmek isterdim. Oysa koşullandırılmış bir büyük kentliyim.

Doğadan ayrılıp, beton alanların, asfalt yolların kıyısındaki taş yapılara, apartmanlara döneceğim.

Haziran gününün bitmek üzere olduğu dakikalarda, gökyüzü ile kaynaşıp puslanmış Boğaz tepelerine bakıyorum. Radyo açık. İtalyan şarkıcılardan biri, gene duyarlı bir aşk şarkısı söylüyor. Belki "la luna es o es" değil, bir başkası. Çocuğum, don lastiğini iki sandalye arasına bağlamış, ip atlıyor. Bir pazar günü bitmek üzere. Kocamın ara sıra öksürdüğünü duyuyorum. Beyaz, küçük bir tekne, hava karardığı için pislikleri görülmeyen Boğaz suyunda yavaş yavaş ilerliyor. Biraz ilerideki Akıntı Burnu, Boğaz suları içinde başlı başına akan bir nehir gibi. Karşıda, çam ağaçları gerisindeki apartmanın balkonunda oturanlar var. Biraz solda elektrik direğinin, küçük bir apartman kesitinin ve yeşil ağaçların akşamla birlikte karardığını görüyorum.

Kırmızıya çalan soluk ışıklarıyla, uzun bacalı, küçük Boğaz vapuru, yeşil ışıkları suya yansıyan meyhanenin biraz önünde Arnavutköy İskelesi'ne yanaşmak üzere.

Güneyden döndüğümde, kenti iyice ısınmış buluyorum. Uyanıp balkona çıkınca gözlerim kamaşıyor, hemen evin içine giriyorum. Akşamüstleri sahil yolunda yürüyoruz. Deniz kıyısındaki yalılara bakıyorum. Bu yalılardan birinde sevişiğim erkeği düşünüyorum. Sevişme bitince, aşağıdaki çiçekçiye koşar, bir demet kır çiçeğini yatağa atardı. "Bugünün, bu saati de onlar kadar güzel", diyorum kendi kendime. Yürüyorum. Motorlarla gezenler, yelkenlilerle dolaşanlar var. Onlar mutlak başka duygular taşıyan insanlar. Akşam güzel giysilerle deniz kıyısında dans edecekler. İstanbul'da Monako Prensliği'nde gibi yaşamaya çalışan insanlar da var. Ama o insanların dünyası beni hiç ilgilendirmiyor. Aksine, onlardan biri olmadığım için mutluyum. Yaz aylarında bir günün uzunluğu birkaç güne yaklaşır gibi. Yokuşu çıkarken hava daha sıcak. Güneş daha da yakıcı. Alt katta oturan Doğulu genç ben güneydeyken intihar etti. Kendini denize attı... yok oldu. Kışın onu her gün görürdüm. Arka odanm karanlığına çekilir, ön odadaki doyumsuz Vaniköy tepelerinin her an değişen renklerine bakmazdı bile.

Gündüzleri kapımı çalıyor. Elinde bir ekmek, bir paket de makarna oluyor:

— Dış kapının anahtarı yok, kusura bakma, seni her gün rahatsız ediyorum,
diyor.

Bir süre sonra yokuştan çarşıya inerken, onu mutfağında, makarnasını haşlamış, içine Sana yağı koyarken görüyorum.

Ara sıra, bir kitap ya da dergi istemek için onlara indiğimde, ayakları çıplak, zayıf, tıraşsız ve solgun karşılardı beni. Çok az konuşurdu.

Arkadaşlarına onun hastalandığını, yavaş yavaş acıyla eridiğini söylüyorum. Ama kimse bilmiyor, gece sokaklarda dolaşırken, kendini öldürecek bir yer aradığını. Sıcak yaz gününde mühürlenmiş evinin mutfak camına bakıyorum. İçeride yıkanmamış bulaşıklar duruyor. Cam içinde büyük, gri bir fare oturuyor.

Köye geldiğimde ne dönüşü düşünüyorum ne de zamanla bir bağlantım var. Dalgaların sesiyle uyanır uyanmaz sahile çıkıyorum. Dipdiri, nemli bir sabahla karşılaşıyorum. Akdeniz'de alabildiğine yetişen çiçek ve yeşilliklerin üzerlerini su tanecikleri kaplamış. Kumlar henüz gecenin ıslaklığını taşıyor. Sahil boyunca yürüyorum. Deniz suyu temiz. Beyaz köpükler kumlara çarpıyor. Balon tanecikleri oluşturuyor. Sonra ıslak kumlar içinde çukurlar... Yeni dalgacıklar gelene dek. Düşüncelerimde bir açıklık var. Doyumsuz yaşamı kucaklamak istiyorum. Bazı günler sel gibi yağmur boşanıyor. Alışmadığım yoğunlukta Akdeniz yağmurları. Lokantada oturup kitap okuyorum. Bazı kitaplar, gerçek yaşamdan daha duyarlı, daha büyük boyutlara götürüyor beni. Akşamüstü yağmur diniyor. Köye yürüyorum. Balıkçı lokantalarında şarap içiyorum. Henüz köy tenha. Kimse tatile gelmedi. Kahvelerde köylüler televizyon izliyor, adaçayı içiyor.

Sonra yeniden sevmek istiyorum. Masmavi gözleri var. Onu sevmeyi bir tutku haline dönüştürüyorum. Bu sevgide tüm sevgilerim, sevebilme gücüm var. Gelecekteki sevgileri de yaşar gibiyim. Geçmiştekileri de.

Şimdi antik tiyatronun en üst basamağında oturmuş, henüz koylarda deniz durgunken, güneşin dağları bürüyeceği renkleri bekliyorum. Onun gidişini, bomboş yolda, tarlalar, tapınaklar

arasında yiten küçük arabayı izlerken, ne garip, gelecekteki sevgilerin de, yaşamın da gidişini izler gibiyim.

Yaşam, mutlak tutkularla dolu. Yaşamı sevmekle birlikte ölüme alışmak da büyüyor, gelişiyor. Güzellikler kazanıyor. Bu sevgiyi nasıl rahatlıkla uğurluyorsam, yaşamı da o denli rahat, o denli güzel uğurlamalı. Sevgilerimi doyumla devretmeliyim. Esintilerin yumuşaklığı, Akdeniz yağmurunun yoğunluğu gibi.

Birkaç saat sonra kente doğru yola çıkacağım. Toroslar'ı geçeceğim. Kilometrelerce uzayan dümdüz asfalt yolda ilerleyeceğim gün boyu. Kentten kente boş, etkili, sürülü tarlaları renkli haşhaş çiçeklerinin açtığı tarlaları geçeceğim. Evimi değişmemiş ve tozlu bulacağım. Daha önceleri, yaz ayları akşamüzerlerinde arkadaşlarımla Cafè Boulevard'da buluşurduk. Bu yaz gene eski yazlara mı benzeyecek? O akşamüzerleri, yalnızlıkla geçiştirilmiş uzun yaz günlerinin, bir şeyler yaşanmak istenengene de olağanüstü bir şeyin yaşanamayacağı önceden bilinen, akşamüzerleriydi.

Kahvede arkadaşlar birbirini bekliyor. Onları seviyorum. Hepsi ülkenin acılarını duyan, düzenin değişmesi için çaba harcayan insanlar. Yeni türeme, insanlıktan yoksun karaborsacı zenginler karşısında garip bir birlik var aramızda. Bir araya gelince daha güçlüyüz. Bu yaz akşamlarında, kahvenin caddeye taşan masalarında, giderek büyüyen grubumuzdaki insanlarda garip bir duygu var. Sanki herkes daha güzel bir yaşamın gelip bizi bulmasını bekliyor. 12 Mart dönemi geçti. Ama bu dönemin acısı içimize kaya gibi oturmuş, varlığımızla bütünleşmişti. Terörün gücü, yıllar yılı sızmaya, yayılmaya çalışacak ve bizleri daha çetin günlere sürükleyecek. Esintili yaz akşamlarında, küçük yaşantılara hazırlanırken, bir yandan da bu acıları içten duymamak olanaksız. Tedirginlik her zamanki gibi var. Büyüyor. Küçülmüyor. Sonra arkadaşlarımızdan birkaçı arka arkaya ölüyor. Henüz kırk yaşlarında insanlar. Daha güzel yaşamlara duyulan özlem ve bekleyişi onlarla birlikte gömüyoruz. Daha güzel yaşam diye bir şey yok. Daha güzel yaşamlar ötelerde değil. Daha güzel yaşam başka biçimde değil. Güzel yaşam burada. Taksim Alanı'nda. Turşu, pilav, simit, çiçek, kartpostal satan, ayakkabı boyayan siyah kalabalık içinde. Trafik tıkanıklı-

ğmdan yürümeyen arabalar, egzoz kokusu, alana yayılan sidik kokusu, gözlerimiz, duygularımız önünde açılan bu kara kalabalıktan başka yerde, daha başka biçimde bir güzel yaşam yok. Güzel yaşamın sınırları, ölen, gömülen arkadaşlarımızın yaşadığı kadar.

Gani'nin evi hâlâ mühürlü. Camında gene aynı fare oturuyor.

"Yalnızca bu mahallenin güzellikleri, yaşamak, yaşamın tadına varmak için yeterli. Onu ölümden alıkoymaya yetmeliydi bu doğal veriler", diye düşünüyorum.

Kuruçeşme geçildi mi, deniz kıyısındaki evler Şölen Lokantası'nda biter. Burada Arnavutköy başlar. Deniz kıyısı boyunca eski demir korkuluklar uzanır. Yeniden başlayan yalılara dek. İlk yalının altında sabahları balıkçılar durur. Taze balık satarlar. Kıyı şeridi renk renk sandallarla doludur. Lodosla birlikte sandallar su yüzeyinde sallanır. İskelenin önüne çıkıldı mı, yalıların ön cepheleri görülür. Bazısı yeniden yapılmış, eski güzelliğini yitirmiş, bembeyaz boyanmış, bazısı eskimişliği içinde, otantik tahta oymalarıyla daha gizli bir güzelliği yansıtır. Pencereleri küçük saksılarda açan sardunyalar süsler. İnsan başını kaldırdı mı, tepeleri, tepelerdeki yeşil ağaçları, ağaçlar içinde yer yer yiten, yer yer beliren tahta, eski evleri görür. Doğanın güzelliği, yeni yapılmış çirkin, beton apartmanların biçimsizliğini bile biraz siler. Sokakları bürüyen sarmaşıklar, bazı yokuşlarda yerlere dek iner. İskelenin karşısından çarşıya girilir. Çarşı, iskeleye dikey inen dar sokakların koşutlarıyla birleştiği yollarda yer alır. Burada manavlar, eski İstanbul evlerinin birinci katlarından, kaldırımlara renk renk taşarlar. Rum antikacılar, terziler, ayakkabı tamircileri, balıkçılar, midyecilerle her gün dipdiri bir yaşam içindedir çarşı.

Akşamüzerleri sokaklarda midye kızartılır, sahilde dizilen meyhanelere müşteriler dolmaya başlar.

Yamaçlara yeşil, beyaz, mor ve sarı gelir bahar. Papatyalar açar. Güneş, yer yer sıcaktır. Rüzgâr hemen hiç durmadan eser. Tepelerin gerisinde, ağaçlar arasından toprak bir yol, Ortaköy sırtlarına dek uzar. Buralardan sahile inen apartman siteleri aralarında, gecekondu mahalleleri vardır. Mezarlık geçildiğinde,

bahçeleri gelişigüzel taş duvarlarla örülü eski Rum yapıları, İtalya köylerindeki evleri andırır. Tepelerde, üniversite öğrencileriyle yürüyüp, politik tartışmalar yaptığımız olur.

Bir ülkede kafeterya açılmasını bile revizyonizm diye adlandıran, katı, gerçekle bağdaşmayan bir toplumcu düşüncenin savunucuları. İleride bürokrat ya da teknokrat ve küçük burjuva aile babaları olacaklar. Devrimcilikleri gençlik, üniversite yıllarında kalacak. Batı kültürüyle, çağların yadsınmayacak bu kültürüyle toplumcu kültürü gereğince bağdaştıracak bir kuşak da yetişecek elbet.

Bir yol, Boğaz'm Rumeli kıyısındaki en yoksul semtlerden biri olan Kuruçeşme'ye iniyor. Kuruçeşme'de kırmızı büyük kilise ve önündeki taş alan gene küçük Avrupa kentlerinin kilise alanlarını anımsatıyor. Evlerin bahçelerinde karalahana ekili.

Güneş, Vaniköy tepelerinin ardından doğmadan önce, deniz yüzeyi grileşir. Sonra ufku kırmızı, mor renkler bürür, ağaçlar ilkin birer koyu gölge olur. Sonra yeşilleri ortaya çıkar. Güneş, ılık kırmızılığıyla doğduğunda, balıkçılar artık balıktan dönmüştür.

İlk güzle birlikte lüfer avına çıkar sandallar. Gece karanlığında parlayan lambalarıyla deniz üzerindeki bir fener alayını andırırlar. Ay bütünken, sandal içindeki insanların gölgelerinde, şapkaları bile belirlenir. Günün her saatinde değişen doğal ışıklar, yeni görünümler sunar insana. Kışın karlı günlerde, sular artık mavi ya da lacivert değil, açık yeşildir. Martılar karşı kıyıya sürülerle uçarken, bulutlar beyazlıklarıyla vadilere iner. Bir masal dünyası gibi.

Biraz sonra o gelecek. Müthiş bir yağmur yağıyor. Terasta her şey ıslak. Caddede sıkışan trafiğin sesi duyuluyor. Şimdi terasla barı ayıran büyük camların önünde oturuyoruz.

— Bu teras yazları çok güzeldir,

diyorum.

— Artık burada oturuyoruz, ara sıra. Çiçeklerin gerisinde yatlar duruyor. Onların da ardında Boğaz. Kandilli'ye karşı, akşam olana, serinlik çökene dek burada oturuyoruz.

Biraz ötedeki meyhaneye yürürken, yağmurdan ıslanıyoruz. Meyhane iyice değişmiş. Eski tahta tabanları arasından de-

niz görünürdü. Şimdi yerler beton, avizeler, naylon perdeler, formika masalar yozlaşmış bir kültürü simgeliyor.

— Her yerde bu korkunç iç mimari, otogarlarda, köylerde, kasabalarda, Boğaz kıyısında bile!

— Şu üzerlerinde diş macunu adları yazılı plastik kül tablalarına bak!

diyor.

İlk kez karşı karşıya oturuyoruz. Yalnız politika konuşuyoruz. İkimiz de birbirimizle ilgili tek sözcük kullanmıyoruz. İçimizde garip bir sevinç var. Yağmuru, Boğaz'ı, meyhaneyi, politikayı, yaşanması güç bu büyük kenti nasıl da seviyorum.

Onunla yatarken, sanki aradan geçen uzun yıllarda ne bir erkek, ne de o büyük acılar var. Dipdiri kalmış bir sevgi, bir istek var yalnız. Yıllar, olaylar beni hiç yıpratmamış, aksine duygularıma yön vermiş. Güzelin, bir insanı sevmenin, bir insanın tenini okşamanın, bir insanla birleşmenin kutsallığını, bu kutsallığın tadına varmayı öğretmiş bana. Yatmaların hepsi aynı güzellikte değildir. Düşünüldüğünde insanın tüm bedenini titreten, boşalmaya vardıran yatmalar vardır.

Birbirimizden hep uzağız. Her gece birlikteymiş gibi yatıyoruz. Hep birlikte olmak istiyor gibi yatıyoruz.

"Erkeği böyle düşündüm. Şimdi onunla yattığım gibi. Onu seviyorum. Onu sevmeyi öğrendim."

Birkaç saat sonra gün başlayacak. Herkes kendi biçiminde günü yaşamaya yönelecek.

Onunla boşalmak öylesine doyumsuz ki, sanki bu ülkede güneş doğudan doğuyor ve gerçekten batıdan batıyor.

Sabaha doğru yeniden yatıyoruz. Beni bekleyen ve bedenimi uyuşturan sıcaklığını tüm ıslaklığımda duyduğum insan. Yaşamın en güzel anı. Denizlerle, kumsallarla, rüzgârla, yeryüzü ve gökyüzüyle birlikte varoluşu derinden duyduğum an. İki insanın birleşmesiyle kutsallaşan bu an. Sonsuzluk. Varoluşun tüm zamanlarını uzlaştıran bu an. İki insanın birleşmesindeki sonsuzluk özü olmalı insan yaşamının. Özü olmalı güneşin. Özü olmalı sevişmeyi duyan ve duyuran gücün. Bizi saran sıcaklığın. Soğuyan gecelerin. Ve geceleri gökyüzünü bürüyen yıldızların. Akdeniz'in üzerini kaplayan mavi gökyüzünün özü

olmalı bu birleşme. Bu ıslaklık. Sonsuza dek varan, yaşatan, sonra yaşamı uzaklara, Akdeniz'in kıyılarda beyazlaşan dalgaları ya da yeşil durgunluğu gerisindeki ufuklara iten gücün.

Bizi saran sıcaklığın. Soğuyan gecelerin. Ve geceleri bürüyen yıldızların. Ve dolunayın. Ve dolunayla birlikte uykusuz kalan insanların. Dolunayla birlikte uykusuz kalman gecelerin soluk, sisli sabahlarında ölümü bekleyen insanların.

(Ölüm de bir günlük olay değil mi?)

Bizi saran sıcaklığın. Soğuyan gecelerin. Ve geceleri bürüyen yıldızların. İki insanın sarılarak geçirdiği bu sarsıntı özü olmalı evrenin. Sonsuza dek varan, var eden, yaşatan, yaşamı ileri çağlara doğru devreden bu birleşme...

Ağustos 1978 - Ağustos 1979

Tezer Özlü'nün bu ilk romanı, yaşamın yalnızca başlangıcını oluşturmakla kalmayan, sürekli dönülen, belki de hiç çıkılamayan çocukluğu yansıtıyor. Yetişkinlerin, tıpkı çocukluğa olduğu gibi, farklılığa da aman vermeyen dünyasına karşı yazar, anıların çıplak gerçekliğine sığınıyor.

Tezer Özlü, Türk edebiyatının nostaljik prensesi.

Kapak Fotoğrafı: Marianne Fleitmann

ISBN 978-975-363-260-6

6 TL

9 789753 632607